Η

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

Τῆς Χριϛιανικῆς Θρησκείας

ΣΥΝΤΟΜΩΤΕΡΑ·

SIVE,

CATECHESIS

RELIGIONIS CHRISTIANÆ COMPENDIOSIOR,

A Conventu

Venerandorum *Magnæ Britanniæ* Theologorum, qui *Westmonasterii* consederant, Supremi Senatûs jussu concinnata, in Linguam Græcam pariter & Latinam traducta, & in lucem edita.

Operâ & Studio

JOANNIS HARMARI,

Linguæ Græcæ apud Oxonienses Prælectoris Regii.

LONDINI,

Prostant venales apud omnes ferè Bibliopolarum Officinas, 1698.

ECCLESIÆ,

ACADEMIARUM,

ET

GYMNASIORUM,

Intra

Magnæ Britanniæ

Fines, aut alibi Florentium;

Hanc Christianæ Religionis

Summam Græcè & Latinè redditam Judicio & Censuræ,

JOANNES HARMARUS, &c.

Quàm Humillimè & Debito cum Obsequio subjicit.

Ad Lectorem Benevolum.

AUtoritate Parlamenti Magni *hujus Regni* Concilii, *paucis abhinc annis, Nominatiſſimi* Britanniarum *Theologi* Weſtmonaſterium *ſunt accerſiti, ut certum aliquod, & ἀναντιῤῥήτως verum, de rebus ad Chriſtianam Religionem ſpectantibus, ſtatuerent.*

Illi dicto audientes, hoc opus confeſtim ſunt aggreſſi, &, præter Catholicæ Fidei Confeſſionem, *ab adultis præcipuè legendam & intelligendam,* Catecheſin *etiam meditati ſunt, ut per hanc faciliorem docendi methodum,* αὐτοφερονήσει *tum diſcentem*

discentem populum, tum etiam docentem Clerum imbuerent; ut hâc etiam ratione, nec imperita plebecula in Hæreses difflueret; nec Ecclesiæ Ministri in Partes dissilirent.

Cùm autem hæc Catechesis, *tantæ molis esset, ut non potuerit à Præceptoribus, vel commodè doceri, vel citò à discipulis edisci; visum est illis, fusiorem illam in compendium redigere, & quasi, relictis nervis, resecare musculos, uberiores nimirum* Doctrinarum *Explicationes.*

Neque tamen brevior hæc ex ampliore nata, tam exsanguis est & strigosa, ut omnia Christianæ Religionis Dogmata, *scitu necessaria, non suppeditet; nec tam est brevitate sua perplexa & obscura ut vel* Neophytis *crucem defigat.*

Præ-

Præterea, Hæc *tam vera est, & sacræ Scripturæ tam ubique consona, (quod ego sciam) & juventuti tam accommoda, ut nihil opus sit ad exteros convolare, nedum illud ab iis emendicare, quod hic apud nos domi nascitur. Atqui verò, (quæ nostra est* κακοστομαχία*) nostratia non usquequaque probantur à nostratibus, quorum oculos Præjudicii glaucoma opplevit.*

Sed quid ego in illos involem, cùm multi in procinctu stent, item eruditissimi, quorum interest suis patrocinari scriptis?

Mihi certè abundè erit, si brevioris hujus Catecheseos Versiones *meæ eruditorum calculo comprobentur; & si* Linguæ Græcæ *&* Latinæ *Candidati, unâ eâdémque*

operâ Χριστιανίζωσιν, Ἑλληνίζωσι καὶ Λατινίζωσιν. *Hæc voti mei ſumma eſt.* Παροράματα, *ſive* Errata *quod attinet, de illis Editione repetitâ accuratiùs videro. Et ſi vel* Toga, *vel* Pallium *levidenſius, quàm par eſt, cuiquam videatur, incommodum illud, ubi per tempus licuerit, reſarcietur. Meminerit interim Lector Candidus Græcorum illam non incelebrem ſententiam,* Ἁμαρτάνει καὶ σοφοῦ σοφώτερος· *& illud* Eraſmi ; Ità emendantur libri, ut homines.

Vale.

Dat. *Oxoniâ* 5°.
Kalendas *Aprilis*,
1 6 5 9.

Monita Sacra.

1 Pet. 2. 2.

Ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη, τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε.

Heb. 5. 12.

Τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ.

Luc. 1. 4.

Ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης, λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

Gal. 6. 6.

Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι.

1 Cor. 9. 14.

Ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ Ἐυαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ Ἐυαγγελίου ζῆν.

Phil. 4. 8.

Ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνὰ, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ, καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε.

2 Cor. 6. 8.

Διὰ δυσφημίας, καὶ Ἐυφημίας.

Catechesis Compendiosior.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτησις 1. ΤΙ' ἐστι τὸ κυριώτατον τέλος τοῦ ἀνθρώπου;

Μαθητής.

Ἀπόκρισις. Τὸ κυριώτατον τέλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐστὶ, τὸ δοξάζειν τὸν Θεὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἔχειν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 2. Ποῖον δέ τινα κανόνα προὔθηκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς οἷον κατευθύνειν ἡμᾶς ὃν τρόπον δοξάζωμεν αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἔχωμεν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ (ταῖς τῆς Παλαιᾶς τε, καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης Γραφεῖς ἐμπεριεχόμενος) μόνος ἐστὶ κανὼν, οἷος κατευθύνειν ἡμᾶς, ὃν τρόπον δοξάζωμεν αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἔχωμεν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 3. Τί δ' αἱ Γραφαὶ μάλιστα διδάσκουσι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ Γραφαὶ μάλιστα διδάσκουσι, τί δεῖ τὸν Ἄνθρωπον πιστεύειν περὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ποῖον καθῆκον ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ Ἀνθρώπου ἀπαιτεῖ.

Διδά-

Catechesis Compendiosior.

Præceptor.

Interrog. 1. *QUis est præcipuus finis Hominis?*

Discipulus.

Responsio. Præcipuus finis Hominis, est, glorificare Deum [a], ipsóque frui in æternum [b].

a Joan. 1. 3, 4. 1 Cor. 10. 31. Rom. 11. 36. b Psal. 73. 24, &c.

Præceptor.

Inter. 2. *Quam normam proposuit nobis Deus, ad nos instituendos comparatam, quo modo glorificemus eum, ipsóque fruamur?*

Discipulus.

Respons. Verbum Dei, in Veteris, Novíque Testamenti [c] Scripturis comprehensum, norma est unica ad nos instituendos comparata, quo modo glorificemus Deum, ipsóque fruamur [d].

c 2 Tim. 3. 16. Ephes. 2. 20. d 1 Joan. 1, 3, 4.

Præceptor.

Inter. 3. *Quid Scripturæ potissimùm docent?*

Discipulus.

Respons. Scripturæ duo potissimum docent; quid sit homini de Deo credendum, & quid sit id officii, quod ab homine Deus exigit [e].

e 2 Tim. 1. 13. & 1. 15.

 Præcep-

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 4. Τί δ' ἐστιν ὁ Θεός;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεός ἐστι πνεῦμα, ἄπειρον, ἀΐδιον, ἀπαράλλακτον τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ Σοφίαν, καὶ Δύναμιν, καὶ Ἁγιωσύνην, καὶ Δικαιοσύνην, καὶ Ἀγαθωσύνην, καὶ Ἀλήθειαν.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 5. Μῶν πλείους τοῦ ἑνός εἰσι θεοί;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Εἷς, καὶ μονώτατός ἐστιν ὁ ζῶν καὶ ἀληθινὸς Θεός.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 6. Πόσαι ὑποστάσεις εἰσὶν ἐν τῇ Θεότητι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τρεῖς εἰσὶν ὑποστάσεις ἐν τῇ Θεότητι, ὁ Πατὴρ, δηλαδὴ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ αὗται αἱ τρεῖς ὑποστάσεις, ὁμοούσιοι, καὶ ἰσοδύναμοι, καὶ ἰσότιμοι, εἷς Θεὸς ὑπάρχουσι.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 7. Τί δ' εἰσιν αἱ ὡρισμέναι Βουλαί τοῦ Θεοῦ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ ὡρισμέναι Βουλαὶ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲν ἄλλ' εἰσὶν, ἢ ἀΐδι☉ αὐτοῦ Πρόθεσις, κατὰ τὴν Βουλὴν τοῦ Θελήματ☉ αὐτοῦ, καθ' ἣν, εἰς τὴν αὐτοῦ δόξαν, προώρισε πᾶν ὁτιοῦν συμβαίνει.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 8. Πῶς ὁ Θεὸς τὰς αὐτοῦ ὡρισμένας Βουλὰς ἐπιτελεῖ;

Præceptor.

Inter. 4. *Quid est Deus?*

Discipulus.

Respons. Deus est Spiritus [f], infinitus [g], æternus [h], immutabilis [i], quoad essentiam [k] suam, sapientiam [l], potentiam [m], sanctitatem [n], justitiam, bonitatem, & veritatem [o].

Præceptor.

Inter. 5. *Suntne Dii plures Uno?*

Discipulus.

Respons. Unus tantùm est [p], vivens idem verúsque Deus [q].

Præceptor.

Inter. 6. *Quot Personæ sunt in Deitate?*

Discipulus.

Respons. Tres Personæ sunt in Deitate, videlicet, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus [r], & hæ tres, quoad substantiam eædem, quoad potentiam, & gloriam, inter se æquales [s], sunt Unus Deus.

Præceptor.

Inter. 7. *Quid sunt Decreta Dei?*

Discipulus.

Respons. Decreta Dei, sunt, æternum ejus propositum secundùm voluntatis suæ consilium; quo, in suam ipsius gloriam, prædestinavit, quicquid accidit [t].

Præceptor.

Inter. 8. *Quomodo Deus Decreta sua exsequitur?*

f Joan. 4. 24.
g Job 11. 7, 8, 9.
h Psal. 90. 2.
i Jacob. 1. 17.
k Exod. 3. 14.
l Psal. 146.
m Rev. 4. 8.
n Rev. 15. 4.
o Exod. 34. 6. 7.
p Deut. 6. 4.
q Jer. 10. 10.
r Mat. 28. 19.
s 1. Joan. 5. 7.
t Eph. 1. 4. 11. Rom. 9. 22, 23.

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεὸς ἐπιτελεῖ τὰς αὐτοῦ ὡρισμένας βουλὰς ἐν τοῖς τῆς Κτίσεως, καὶ τῆς Προνοίας ἔργοις.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 9. Τί δ' ἐστι τὸ τῆς Κτίσεως ἔργον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ τῆς Κτίσεως ἔργον ἐστὶν ἡ Κοσμοποιΐα ἐξ οὐδενὸς, παρὰ Θεοῦ, διὰ τοῦ Λόγου τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἐν ἓξ ἡμέραις, καὶ τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησεν, ἦν καλὰ λίαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 10. Ποταπὸν ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν Ἄνθρωπον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν Ἄνθρωπον, Ἄρσεν, καὶ Θῆλυ, κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ, ἐν τῇ γνώσει, καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ἁγιωσύνῃ, καὶ ἵνα τῶν κτισμάτων κατακυριεύσῃ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 11. Τίνα δ' ἐστὶ τὰ τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ ἔργα;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ ἔργα τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ καθορᾶται ἐν τῷ αὐτὸν ἁγιωτάτως, καὶ σοφωτάτως, καὶ ἰσχυροτάτως διασώζειν τὰ ξύμπαντα αὐτοῦ κτίσματα, καὶ ἐν τῷ δεσπόζειν αὐτῶν, καὶ πασῶν πράξεων καὶ ὁρμῶν τῶν αὐτῶν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 12. Τί ἐξαίρετον τῆς Προνοίας ἔργον καὶ ἐπίδειγμα ὁ Θεὸς τῷ Ἀνθρώπῳ παρεῖχεν, ἐν ᾗ καταστάσει ἐκτίσθη;

Discipulus.

Respons. Deus Decreta sua exsequitur in operibus Creationis & Providentiæ.

Præceptor.

Inter. 9. *Quid est opus Creationis?*

Discipulus.

Respons. Opus Creationis est Fabricatio Mundi ex nihilo, à Deo, potentiæ suæ verbo, præstita, spatio sex dierum; omniáque quæ fecerat, erant valdè bona [u]. u Gen. 1. Heb. 11. 2.

Præceptor.

Inter. 10. *Qualem Deus hominem creavit?*

Discipulus.

Respons. Deus creavit hominem marem & fœminam, ad suam ipsius imaginem, in cognitione, justitiâ & sanctitate, ut imperium haberet in creaturas [x]. x Gen. 1. 26, 27, 28. Col. 3. 10. Eph. 4. 24.

Præceptor.

Int. 11. *Quænam sunt opera providentiæ Dei?*

Discipulus.

Respons. Opera Providentiæ Dei cernuntur in ejus sanctissimâ [y], sapientissimâ [z], potentissimâque conservatione [a], & gubernatione creaturarum [b] suarum, & omnium actionum motuumque earundem. y Ps. 145. 17. z Ps. 104. 24. Isa. 28. 29. a Heb. 1. 3. b Ps. 103. 19.

Præceptor.

Inter. 12. *Quodnam singulare Providentiæ suæ opus & specimen præstitit Deus Homini, in eo statu quo fuit à Deo creatus?*

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεὸς τὸν Ἄνθρωπον δημιουργήσας, τὴν διαθήκην τῆς ζωῆς αὐτῷ διέθετο, εἰσπραττόμενος αὐτὸν τὴν ὑπακοὴν, τὴν ἀκριβῶς τελείαν· ἅμα μὲν κωλύων αὐτὸν φάγεσθαι ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· ἅμα δὲ καὶ αὐτῷ ἀφηνιάσαντι, τὴν τοῦ θανάτου ζημίαν ἀπειλήσας.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 13. Μῶν οἱ γονεῖς ἡμῶν πρωτόπλαστοι διέμειναν ἐν ᾗ καταστάσει ἐκτίσθησαν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οἱ γονεῖς ἡμῶν πρωτόπλαστοι τῷ αὐτῶν αὐτεξουσίῳ ἐπιτραπέντες τῷ Θεῷ προσκρούσαντες ἀπὸ τῆς καταστάσεως ἐν ᾗ ἐκτίσθησαν, κατέπεσον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 14. Τί δ' ἐστιν ἁμαρτία;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἁμαρτία ἐστὶν ὁποιατισοῦν ἀναρμοσία πρὸς τὸν Θεῖον Νόμον, ἢ τοῦ αὐτοῦ παράβασις.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 15. Ποία δέ τις ἦν ἁμαρτία ἐκείνη, δι' ἣν οἱ γονεῖς ἡμῶν πρωτόπλαστοι τῆς καταστάσεως ἀπέπεσον, ἐν ᾗ ἐκτίσθησαν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἁμαρτία δι' ἣν οἱ Πρόγονοι ἡμῶν τῆς καταστάσεως ἀπέπεσον ἐν ᾗ ἐκτίσθησαν ἔκειτο ἐν

τῷ

Discipulus.

Respons. Ubi Deus hominem creâsset, fœdus vitæ cum illo pepigit, scil. hâc lege, ut homo perfectam obedientiam ipsi præstaret; prohibens illum manducare de Arbore discernendi Bonum & Malum; simul &, ab eo morem non gerente, mortis [c] pœnam esse luendam interminatus. c Gal. 9. 12. Gen. 2. 17.

Præceptor.

Inter. 13. *Num parentis nostri protoplasti, in eo statu, quo sunt creati, perseverârant?*

Discipulus.

Respons. Parentes nostri protoplasti liberæ voluntatis suæ arbitrio permissi, peccando in Deum, de statu, in quo sunt creati, deciderant [d]. d Gen. 3. 6,7,8,13. Eccles. 7. 29.

Præceptor.

Inter. 14. *Quid est Peccatum?*

Discipulus.

Respons. Peccatum est quælibet incongruentia cum Lege Dei, vel ejusdem transgressio [e]. e 1 Joan. 3. 3.

Præceptor.

Inter. 15. *Quodnam fuit illud peccatum, quo parentes nostri protoplasti, de statu illo, in quo sunt creati, deciderant?*

Discipulus.

Respons. Peccatum istud, quo Parentes nostri protoplasti, de statu illo, in quo

τῷ αὐτοῖς φάγεσθαι τὸν καρπὸν τὸν ἀπειρημένον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 16. Ἆρ᾽ οὖν ἅπαν τὸ γένος Ἀνθρώπινον ἐν τῇ πρώτῃ παραβάσει τοῦ Ἀδὰμ συνέπεσε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τῆς Διαθήκης πρὸς τὸν Ἀδὰμ συντεθείσης, οὐ μόνον ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀπογόνων· πάντες ἄνθρωποι ἀπ᾽ αὐτοῦ, κατὰ τὸ τῆς φύσεως εἰωθὸς, σπαρέντες, ἥμαρτον ἐν αὐτῷ, καὶ σὺν αὐτῷ, ἐν πρώτῃ τῇ ἐκείνου παραβάσει κατέπεσον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 17. Εἰς ποταπὴν κατάστασιν τὸ παράπτωμα τοῦ Ἀδὰμ ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος κατήνεγκε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ παράπτωμα τοῦ Ἀδὰμ, ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἁμαρτίας καὶ ταλαιπωρίας κατήνεγκε.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 18. Ἐν τίνι κεῖται τὸ ἁμαρτωλὸν τῆς ἐκείνης καταστάσεως εἰς ἣν τὸ ἀνθρώπινον γένος κατωλίσθησε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ ἁμαρτωλὸν τῆς ἐκείνης καταστάσεως, εἰς ἣν τὸ ἀνθρώπινον γένος κατωλίσθησε, κεῖται ἐν τῇ ἐνοχῇ τῆς πρώτης ἁμαρτίας τοῦ Ἀδὰμ· καὶ ἐν τῇ τῆς ἐμφύτου δικαιοσύνης ἐνδείᾳ, καὶ ἐν τῇ τῆς ὁλοσχερεῦς φύσεως διαφθορᾷ, ἥτις κοινῶς ἔμφυτος, ἢ προπατορικὴ ἁμαρτία χρηματίζει συνάμα πάσαις ταῖς πρακταῖς ἀνομίαις ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκπορευομέναις.

Διδά-

ſunt creati, deciderant, erat fructus prohibiti manducatio [f]. f Gen. 3. 6. 12.

Præceptor.

Inter. 16. *An univerſum genus humanum in primâ* Adami *tranſgreſſione lapſum eſt?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Fœdere cum *Adamo* inito, non tantùm pro ſeipſo, ſed etiam pro poſteris ſuis, omnes homines ab illo, conſueto naturæ ritu ſati, in ipſo peccaverunt, & cum illo in primâ ejus tranſgreſſione lapſi ſunt [g]. g Gen. 2. 16, 17.

Præceptor.

Inter. 17. *Quem in ſtatum* Adami *lapſus humanum genus deduxit?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Adami lapſus humanum genus in peccati & miſeriæ [h] ſtatum deduxit. h Rom. 5. 12. 1 Cor. 15. 11.

Præceptor.

Inter. 18. *In quo conſiſtit pravitas iſtius ſtatus in quem homo lapſus eſt?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Pravitas iſtius ſtatus, in quem homo lapſus eſt, conſiſtit in reatu primi iſtius peccati *Adamici*; tum etiam in originalis Juſtitiæ privatione; necnon, in totius naturæ depravatione, (quæ vulgò peccatum originale, ſive à progenitoribus ortum, nuncupatur;) unà cum omnibus peccatis actualibus indè promanantibus [i]. i Rom. 5. 12. 19. Rom. 5. 10. Epheſ. 1. 1, 2, 3. Jacob. 1. 14, 15. Mar. 15. 19.

Præ-

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 19. Ὁποῖα τίς ἐστιν ἡ ταλαιπωρία τῆς ἐκείνης καταστάσεως ἧ τὸ ἀνθρώπινον γένος περιέπεσε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος διὰ τοῦ παραπτώματος αὐτοῦ, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν κοινωνίας ἀπεστερήθη· καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ὀργῇ, καὶ κατάρᾳ ἔνοχον γεγένηται· κἀντεῦθεν, ἁπάσαις τοῦ παρόντος βίου συμφοραῖς ὑπόχειρον· καὶ μὴν δὴ καὶ τῷ θανάτῳ, καὶ τοῖς τοῦ ᾅδου βασάνοις αἰωνίοις ὑπόχρεων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 20. Ἆρ' οὖν ὁ Θεὸς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν τῇ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀθλιότητος καταστάσει παντελῶς ἀπολέσθαι εἴασε;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Θεὸς κατὰ τὴν Εὐδοκίαν τοῦ Θελήματος αὐτοῦ πρὸ καταβολῆς Κόσμου, ἐνίους πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἐκλεξάμενος, τὴν τῆς Χάριτος διαθήκην αὐτοῖς διέθετο, τοῦ ῥύσασθαι αὐτοὺς ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς ἁμαρτίας καὶ ταλαιπωρίας· καὶ διὰ τοῦ λυτρωτοῦ ὑψῶσαι αὐτοὺς εἰς τὴν τῆς σωτηρίας κατάστασιν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 21. Τίς ἐστιν ὁ λυτρωτὴς τῶν Ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μόνος ἐστὶ λυτρωτὴς τῶν Ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ· ὃς ἀΐδιος τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ὑπάρχων, ἄνθρωπος ἐγένετο, καὶ οὕτως ἀληθῶς ἦν, καὶ Θεάνθρωπος ὢν διατελεῖ, ἐν δυσὶ διακεκριμέναις φύσεσι, καὶ ἐν μιᾷ ὑποστάσει, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Διδα-

Præceptor.

Inter. 19. *Quænam est miseria istius status in quem homo lapsus est?*

Discipulus.

Respons. Universum genus humanum lapsu suo, communione cum Deo [k] orbatum est; atque adeò iræ exsecrationíque [l] Divinæ subjectum; & inde, cunctis hujus vitæ calamitatibus, ipsique morti, æternísque cruciatibus [m] obnoxium.

k Gen. 3. 8, 10, 24. l Ephes. 2. 2, 3. Gal. 3. 1. m Lam. 3. 29. Rom. 6. 23. Mat. 25. 41, 46.

Præceptor.

Inter. 20. *Ergóne Deus totum genus humanum in peccati & miseriæ statu prorsus interire sivit?*

Discipulus.

Respons. Cùm Deus ex mero suo Beneplacito, nonnullos ad vitam æternam [n] ab æterno elegisset; gratuitum fœdus cum iis pepigit, ut ex Peccati & Miseriæ statu ipsos eximeret, & in statum salutis per Redemptorem [o] assereret.

n Ephes. 1. 4. o Rom. 3. 20, 21. 22. Gal. 3. 21, 22.

Præceptor.

Int. 21. *Quis est Redemptor Electorum Dei?*

Discipulus.

Respons. Dominus Jesus Christus [p], unus & unicus est Redemptor Electorum Dei. Qui æternus Dei Filius existens, factus est [q] homo, & sic verè fuit, & manet Θεάνθρωπος in duabus distinctis naturis, unáque persona, in æternum [r].

p 1 Tim. 2. 5, 6. q Joan. 1. 14. Gal. 4. 1. r Rom. 9. 5. Luc. 1. 35. Col. 2. 9. Heb. 7. 24, 25.

Præ

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 22. Πῶς ὁ Χριςὸς υἱὸς ὢν τοῦ Θεοῦ, ἄνθρωπ☉ ἐγένετο;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Χριςὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπάρχων, ἄνθρωπ☉ ἐγένετο, ἐπιλαμβανόμεν☉ ἑαυτῷ τοῦ ἀληθινοῦ Σώματ☉, καὶ λογικῆς Ψυχῆς συλληφθεὶς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Πνεύματ☉ Ἁγίου ἐν τῇ γαςρὶ τῆς Μαρίας τῆς Παρθένου, καὶ ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς, ἀλλ' ὅμως χωρὶς ἁμαρτίας.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 23. ὁποῖά τινα ἔργα ὁ Χριςὸς ὡς λυτρωτὴς ἡμῶν ἀναπληροῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Χριςὸς ὡς λυτρωτὴς ἡμῶν, ἀναπληροῖ τὸ ἔργον τοῦ Προφήτου, καὶ τοῦ Ἱερέως, καὶ τοῦ Βασιλέως· ἅμα μὲν ἐν τῇ καταςάσει τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ τῆς ὑψώσεως.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 24. Πῶς ὁ Χριςὸς τὸ Προφητικὸν ἔργον ἐπιτελεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Χριςὸς τὸ Προφητικὸν ἔργον ἐπιτελεῖ, ἀποκαλύπτων ἡμῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ Ῥήματ☉, καὶ Πνεύματ☉ αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν.

Διδάσκαλ☉.

Ἐρώτ. 25. Πῶς ὁ Χριςὸς ἐπιτελεῖ τὸ Ἱερατικὸν ἔργον;

Μαθη-

Præceptor.

Inter. 22. *Quomodo Christus Dei Filius existens, factus est homo?*

Discipulus.

Respons. Christus Dei Filius existens factus est homo, verum corpus [f], animamque [t] rationalem sibi assumendo; conceptus virtute Spiritûs Sancti, in utero Virginis *Mariæ*, & ex eâ natus [u], attamen sine peccato [x].

f Heb. 2. 14.
t Mat. 26. 38.
u Luc. 1. 31.
x Heb. 4. 15.

Præceptor.

Inter. 23. *Quænam munera Christus ut Redemptor noster exsequitur?*

Discipulus.

Respons. Christus prout noster est Redemptor, Prophetæ [y], Sacerdotis [z], & Regis * munera exsequitur, tum in humiliationis, tum etiam in exaltationis suæ statu.

y Heb. 3. 2.
z Act. 3. 22.
* Heb. 5. 6.

Præceptor.

Inter. 24. *Quomodo Christus Propheticum munus exsequitur?*

Discipulus.

Respons. Christus Propheticum munus exsequitur, Verbo, & spiritu suo, voluntatem Dei nobis patefaciendo, ad salutem [a] nostram.

a Psal. 2. 6.

Præceptor.

Inter. 25. *Quomodo Christus Sacerdotali munere fungitur?*

Dis-

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Χριστὸς τὸ Ἱερατικὸν ἔργον ἐπιτελεῖ, ἐν τῷ ἐφάπαξ προσφέρειν ἑαυτὸν θυσίαν τοῦ τῇ θείᾳ δίκῃ δίκας ἀξιόχρεως ἐκτῖσαι· καὶ ἐν τῷ καταλλάττειν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ ἐν τῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀδιαλείπτως ἐντυγχάνει.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 26. Πῶς ὁ Χριστὸς τὸ Βασιλικὸν ἔργον ἀναπληροῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Χριστὸς τὸ Βασιλικὸν ἔργον ἀναπληροῖ, ἐν τῷ ὑποτάσσειν ἡμᾶς ἑαυτῷ· καὶ ἐν τῷ κυριεύειν καὶ ὑπερασπίζειν ἡμῶν· καὶ ἐν τῷ ἀποκρούειν καὶ καταπολεμεῖν ἀπαξάπαντας τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς ἡμῶν ἐχθρούς.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 27. Ἐν τίνι ἡ τοῦ Χριστοῦ ταπείνωσις ἔκειτο;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ταπείνωσις τοῦ Χριστοῦ ἔκειτο ἐν τῷ αὐτὸν τεχθῆναι, καὶ δῆτα, καὶ ἐν τῇ κάτω καταστάσει, γενόμενον ὑπὸ τὸν νόμον· καὶ ἐν τῷ ὑπομεῖναι τὰς τοῦ παρόντος βίου συμφορὰς, τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ κατάρατον τοῦ Σταυροῦ θάνατον· καὶ ἐν τῷ αὐτὸν ταφῆναι, καὶ ἐν τῷ τὸν αὐτὸν ὑπὸ τὴν τοῦ θανάτου δυναστείαν, πρὸς καιρὸν, ἐπιμεῖναι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 28. Ἐν τίνι ἡ τοῦ Χριστοῦ Ὕψωσις κεῖται;

Discipulus.

Respons. Christus Sacerdotali munere fungitur, seipsum in sacrificio semel offerendo, ut Justitiæ divinæ satisfaceret [a], nósque cum Deo in gratiam restituerit [b]; & pro nobis etiam jugiter intercedendo [c].

a Heb. 9. 28. b Heb. 2. 17. c Heb. 7. 24, 25.

Præceptor.

Inter. 26. *Quomodo Christus Regium munus administrat?*

Discipulus.

Respons. Christus Regium munus administrat, nos utiq; sibimet ipsi subjiciendo [d], itémque regendo [e] & propugnando [f], hostésque suos, perinde ac nostros, debellando [g].

d Act. 15. 14, 15, 16. e Isa. 33. 21. f Isa. 32. 1, 2. g 1 Cor. 15. 25. Ps. 110.

Præceptor.

Inter. 27. *In quo constiterat Humiliatio Christi?*

Discipulus.

Respons. Humiliatio Christi in hoc constiterat, nempe, quòd natus fuerit, idque in humiliore statu [h], factus sub lege [i]; quòd omnes hujus vitæ miserias pertulerit [k]; irámque Divinam [l], mortémque crucis [m] exsecrandam sustinuerit; quòd sepultus fuerit, & aliquantisper sub potestate mortis remanserit [n].

h Luc. 2. 7. i Gal. 4. 4. k Isa. 53. 3. l Mat. 27. 46. m Phil. 2. 8. n Mat. 14. 40.

Præceptor.

Inter. 28. *In quo consistit Christi exaltatio?*

Μαθητής.

'Απόκρ. Ἡ τοῦ Χριστοῦ ὕψωσις περιέχεται, ἐν τῷ αὐτὸν ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· καὶ ἐν τῷ αὐτὸν ἀναβῆναι εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ἐν τῷ καθίζεσθαι αὐτὸν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ Πατρός· καὶ ἐν τῷ αὐτὸν ἔρχεσθαι κρῖναι τὸν κόσμον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Διδάσκαλος.

'Ερώτ. 29. Πῶς τῆς ἀπολυτρώσεως κοινωνοῦμεν, τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ περιπεποιημένης;

Μαθητής.

'Απόκρ. Κοινωνοῦμεν τῆς ἀπολυτρώσεως ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ περιπεποιημένης, τῇ ἐνεργητικῇ προσοικειώσει τῆς αὐτῆς ἡμῖν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτοῦ.

Διδάσκαλος.

'Ερώτ. 30. Πῶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα προσοικειοῖ ἡμῖν τὴν ἀπολύτρωσιν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ περιπεποιημένην;

Μαθητής.

'Απόκρ. Τὸ Πνεῦμα προσοικειοῖ ἡμῖν τὴν ἀπολύτρωσιν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ περιπεποιημένην, ἤγουν, ἐν τῷ ἐνεργεῖν τὴν πίστιν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐν τῷ συνενοῦν ἡμᾶς δι' αὐτῆς τῷ Χριστῷ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐνεργητικῇ κλήσει.

Διδάσκαλος.

'Ερώτ. 31. Τί δῆτ' ἐστιν ἡ ἐνεργητικὴ κλῆσις;

Μαθητής.

'Απόκρ. Ἡ ἐνεργητικὴ κλῆσις ἔργον ἐστὶ τοῦ Πνεύματος

Discipulus.

Respons. Exaltatio Christi in hisce consistit; nempe, quòd tertio die resurrexerit à mortuis [o]; quòd in cœlum ascenderit, & quòd ad dextram Dei Patris sedeat [p]; quòd die novissimo venturus sit ad mundum judicandum [q].

o 1 Cor. 15. 4.
p Mar. 16. 19.
q Act. 17. 31.

Præceptor.

Inter. 29. *Quomodo participamus Redemptionem per Christum acquisitam?*

Discipulus.

Respons. Participamus Redemptionem per Christum acquisitam, virtute Spiritûs Sancti, eandem nobis efficaciter applicantis [r].

r Joan. 1. 12. Tit. 3. 5.

Præceptor.

Int. 30. *Quomodo Spiritus Sanctus Redemptionem per Christum acquisitam nobis applicat?*

Discipulus.

Respons. Spiritus Sanctus Redemptionem per Christum acquisitam nobis applicat, *viz.* ingenerando fidem in nobis [s], nósque per eandem Christo, in vocatione nostra efficaci, uniendo.

s Eph. 2. 8. & 3. 17. 1 Cor. 1. 9.

Præceptor.

Inter. 31. *Quid est vocatio efficax?*

Discipulus.

Respons. Vocatio efficax est opus Spiri-

μαῖος Ἁγίου· διὰ οὗ ὁ Θεὸς ἐλέγχων ἡμᾶς ἁμαρτίαις, καὶ ταλαιπωρίας, καὶ τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν ὀφθαλμοὺς φωτίζων ἐν τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Χριστοῦ· καὶ τὰς ἡμῶν καρδίας ἀνακαινίζων, ἐπιπείθει, καὶ ἐνισχύει ἡμᾶς πρὸς τὸ ἐναγκαλίζεσθαι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν προσφερόμενον ἡμῖν δωρεὰν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 32. Ποίων δὲ χαρισμάτων οἱ ἐνεργητικῶς κεκλημένοι ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ μετέχουσι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οἱ ἐνεργητικῶς κεκλημένοι ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ τῆς Δικαιώσεως, Υἱοθεσίας, καὶ Ἁγιασμοῦ μετέχουσι, καὶ ἀλλεπαλλήλοις χαρίσμασι πλουτίζονται ἃ, ἐν τῷ νῦν βίῳ, ἢ τοῖς αὐτοῖς συνακολουθοῦσιν, ἢ ἐξ αὐτῶν ἀναβλύζουσι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 33. Τί ἐστιν ἡ Δικαίωσις;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Δικαίωσίς ἐστιν ἔργον τῆς Εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ δι᾽ ἧς, πάντα τὰ πλημμελήματα ἡμῶν συγγινώσκει καὶ προσδέχεται ἡμᾶς ὡς δικαίους ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ μόνην τὴν τοῦ Χριστοῦ δικαιοσύνην ἡμῖν λογισθεῖσαν καὶ μόνῃ τῇ πίστει ἐπιληφθεῖσαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 34. Τί ἐστιν ἡ Υἱοθεσία;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Υἱοθεσία ἔργον ἐστὶ τῆς Θείας Εὐδοκίας ᾗ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐγκαταλεγόμεθα· καὶ εἰκότως

tûs Sancti [t],quo Deus peccati & miseriæ [u] nos coarguens, mentísque nostræ oculos illuminans [x] in cognitione Christi, nostrásq; voluntates renovans [y], suasionibus nos adducit, viresque nobis sufficit, ad Jesum Christum amplectendum, in Evangelio [z] nobis gratuitò oblatum. t 2 Tim. 1. 9. u Act. 2. 32. x Act. 26. 18. y Ezek. 36. 26. z Joan. 6. 44.

Præceptor.

Inter. 32. *Quænam beneficia in hâc vitâ participant ii qui efficaciter vocantur?*

Discipulus.

Respons. Qui efficaciter vocantur, Justificationem [a], Adoptionem [b], & Sanctificationem [c] in hâc vitâ participant, & variis beneficiis locupletantur, quæ in hâc vitâ, vel comitantur illa, vel ab iis profluunt. a Rom. 8. 30. b Eph. 5. c 1 Cor. 1. 30.

Præceptor.

Inter. 33. *Quid est Justificatio?*

Discipulus.

Respons. Justificatio est actus Beneplaciti Divini, quo Deus omnia nostra peccata nobis condonat [d]; quo etiam in conspectu suo ut justi censemur [e], propter unicam solius Christi justitiam nobis imputatam [f], & per solam fidem receptam [g]. d Ephes. 1. 7. e 2 Cor. 5. 21. f Rom. 5. 19. g Gal. 2. 16. Phil. 3. 9.

Præceptor.

Inter. 34. *Quid est Adoptio?*

Discipulus.

Respons. Adoptio est actus Divini Beneplaciti [g],quo inter Dei filios annumeramur [i], h 1 Joan. 3. 1. i Joan. 1. 12. Rom. 8. 14.

μέτεστιν ἡμῖν πασῶν τῶν προνομιῶν τῶν αὐτῶν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 35. Τί ἐστιν Ἁγιασμός;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἁγιασμός ἐστιν ἔργον τῆς θείας Εὐδοκίας δι' ἧς ὁλοσχερῶς ἀνακαινούμεθα κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνδυναμούμεθα μᾶλλον αἰεί, καὶ μᾶλλον τῇ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖν, καὶ εἰς τὴν δικαιοσύνην βιῶσαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 36. Τίνα δ' ἐστὶ τὰ χαρίσματα ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἃ τῇ δικαιώσει, Υἱοθεσίᾳ, καὶ Ἁγιασμῷ συνακολουθοῦσιν, ἢ ἀπ' αὐτῶν ἀποῤῥέουσι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ χαρίσματα, ἃ ἐν τῷδε τῷ βίῳ, τῇ δικαιώσει, Υἱοθεσίᾳ, καὶ Ἁγιασμῷ συνακολουθοῦσιν, ἢ ἀπ' αὐτῶν ἀποῤῥέουσιν, ἐστιν ἀσφαλὴς καὶ βεβαία πεποίθησις ἐπὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ· τῆς συνειδήσεως εἰρήνη, καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, καὶ προκοπὴ ἐν τῇ χάριτι, καὶ προσκαρτέρησις ἐν αὐτῇ μέχρι τέλους.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 37. Τίνα χαρίσματα οἱ πιστοὶ ἀπολαύουσι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ θανάτῳ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ τῶν πιστῶν ψυχαὶ ἐν τῷ θανάτῳ ὁλοτελῶς ἁγιάζονται· καὶ εὐθὺς εἰς τὴν δόξαν μεταβαίνουσι· καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰσαεὶ τῷ Χριστῷ ἑνω-

ἑνω-

& jus habemus ad privilegia illorum omnia.

Præceptor.

Inter. 35. *Quid est Sanctificatio?*

Discipulus.

Respons. Sanctificatio est opus Beneplaciti Divini, quo ad imaginem [k] Dei in totum renovamur & refingimur, & corroboramur, ut magis magísque peccato moriamur, justitiæque vivamus [l]. k 2 Thes. 2. 13. l Ephes. 4. 24. Rom. 8. 1.

Præceptor.

Inter. 36. *Quænam sunt illa beneficia, quæ Justificationem, Adoptionem, & Sanctificationem in hac vita comitantur, vel ab iis profluunt?*

Discipulus.

Respons. Beneficia, quæ Justificationem, Adoptionem & Sanctificationem in hac vita comitantur, vel ab iis profluunt, hæc sunt; nempe, stabilis & firma fiducia de amore Dei; Pax conscientiæ; gaudium in Spiritu Sancto [m]; profectus in gratia; nec-non perseverantia in eâdem ad finem usque [n]. m Rom. 5. 1. n Prov. 4. 8. Joan. 5. 15.

Præceptor.

Inter. 37. *Quænam beneficia fideles in morte sua ex Christo percipiunt?*

Discipulus.

Respons. Animæ fidelium in ipsorum morte consummatissimè sanctificantur [o], & continuò transeunt in gloriam: illorúmque o Heb. 12. 23.

ἑνωθέντα, ἐν τοῖς αὐτῶν τάφοις, μέχρι τῆς Ἀναστάσεως, ἡδέως ἀναπαύονται.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 38. Ποῖά τινα χαρίσματα οἱ πιστοὶ ἐν τῇ Ἀναστάσει τοῦ Χριστοῦ ἀπάντανται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οἱ πιστοὶ ἐν τῇ Ἀναστάσει ἐγερθέντες ἐν δόξῃ, φανερῶς ἐπιγνωσθήσονται, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως ἀπαλλαγήσονται· καὶ παντελῶς μακάριοι γενήσονται, ἐν τῷ ὁλοκλήρως τοῦ Θεοῦ ἀπολαύειν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 39. Τί ἐστι τὸ καθῆκον, ὅπερ ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ καθῆκον, ὅπερ ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖ, ἐστι τῷ ἀποκεκαλυμμένῳ θελήματι αὐτοῦ πείθεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 40. Τί κατ' ἀρχὰς ὁ Θεὸς ἐγνώρισε τῷ ἀνθρώπῳ, ἐφ' ᾧ γενέσθαι αὐτῷ τῆς ὑπακοῆς αὐτοῦ κανόνα;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ κανὼν, ὃν ὁ Θεὸς κατ' ἀρχὰς ἀπεκάλυψε τῷ ἀνθρώπῳ, ἐφ' ᾧ γενέσθαι αὐτῷ τῆς ὑπακοῆς αὐτοῦ κανόνα, ἦν ὁ Νόμος.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 41. Ἐν τίνι ἐστὶν ὁ Νόμος ἀνακεφαλαιοῦται;

Μαθη-

corpora Christo jugiter unita [q], in sepulchris suis ad resurrectionem usquè suaviter quiescunt [r]. q 1 Thes. 4. 14. r Isa. 57. 2. Job 19. 26.

Præceptor.

Inter. 38. *Quænam beneficia perficiunt fideles ex Christo in Resurrectione?*

Discipulus.

Respons. In resurrectione fideles excitati in gloria [s], palàm & agnoscentur, & absolventur in die Judicii [t]; Deóque [u] perfruentes, perfectam felicitatem consequentur in æternum [x]. s 1 Cor. 15. 43. t Mat. 10. 32. u 1 Joan. 3. 2. x 1 Thes. 4. 17.

Præceptor.

Inter. 39. *Quid est id officii quod ab homine Deus exigit?*

Discipulus.

Respons. Officium quod ab homine Deus exigit, est, obedientia voluntati [y] ejus patefactæ præstanda. y Mic. 6. 8.

Præceptor.

Inter. 40. *Quid primitus homini patefecit Deus, ut in obedientiæ normam illi cederet?*

Discipulus.

Respons. Quod primitus homini patefecit Deus, ut in obedientiæ normam illi cederet, erat, Lex [z] moralis. z Rom. 2. 14.

Præceptor.

Inter. 41. *Ubi verò Lex illa Moralis summatim comprehenditur?*

Dis-

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ Νόμος ἀνακεφαλαιοῦται ἐν ταῖς δέκα Ἐντολαῖς.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 42. Τί ἐστι τῶν δέκα Ἐντολῶν κεφάλαιον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ κεφάλαιον τῶν δέκα Ἐντολῶν ἐστι, τὸ [τὸν Κύριον, τὸν ἡμέτερον Θεὸν ἀγαπᾷν, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ· καὶ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτούς.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 43. Τί ἐστι τὸ τῶν δέκα Ἐντολῶν Προοίμιον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ τῶν δέκα Ἐντολῶν Προοίμιον, ἐν τούτοις τοῖς ῥήμασι περιλαμβάνεται· [Ἐγώ εἰμι Κύριος, ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 44. Τὸ τῶν δέκα Ἐντολῶν Προοίμιον τί διδάσκει ἡμᾶς;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ τῶν δέκα Ἐντολῶν Προοίμιον διδάσκει ἡμᾶς, τοῦτο δηλονότι· Ἐπειδήπερ ὁ Θεός ἐστι Κύριος, καὶ ἡμέτερος Θεὸς, καὶ λυτρωτής· τοιγαροῦν ὑπόχρεῳ ἐσμὲν, τῷ πάσας τὰς αὐτοῦ Ἐντολὰς διαφυλάττειν.

Διδάσκα-

Discipulus.

Respons. Lex illa moralis in decem [a] mandatis summatim continetur. a Deut. 10. 4.

Præceptor.

Inter. 42. *Quid est summa decem mandatorum?*

Discipulus.

Respons. Summa decem mandatorum est, nimirum, [ut diligamus Dominum Deum nostrum, ex toto corde, & ex tota anima, & ex totis viribus nostris; proximum verò sicut nosmet ipsos [b]. b Mat. 22. 37, 38, 39.

Præceptor.

Inter. 43. *Quid est decem Mandatorum Proœmium?*

Discipulus.

Respons. Decem Mandatorum Proœmium hisce verbis comprehenditur, viz. [Ego sum Dominus Deus Tuus, qui eduxi Te ex Terra Ægypti, ex domo servitutis [c].] c Exod. 20. 2.

Præceptor.

Inter. 44. *Quid decem Mandatorum Proœmium nos docet?*

Discipulus.

Respons. Decem Mandatorum Proœmium nos docet, nempe, propterea quòd Deus est Dominus, itémque Deus noster & Redemptor; ideò quàm arctissimè tenemur, ad omnia ejus Mandata custodienda [d]. d Luc. 1. 74, 75. Deut. 11. 1.

Præ-

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 45. Τί δ' ἐστιν ἡ πρώτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πρώτη Ἐντολή ἐστι· [Οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 46. Ἡ πρώτη Ἐντολὴ τί ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πρώτη Ἐντολὴ παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ, τὸ γινώσκειν, καὶ ἐπιγινώσκειν τὸν Θεὸν εἶναι μόνον τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ Θεὸν ἡμέτερον, καὶ ὡσαύτως προσκυνεῖν καὶ δοξάζειν αὐτόν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 47. Τί ἐν τῇ πρώτῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πρώτη Ἐντολὴ κωλύει ἡμᾶς τὸ ἀρνήσασθαι, ἢ μὴ σέβεσθαι, ἢ καὶ μὴ δοξάζειν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, ὡς Θεὸν, καὶ ἡμέτερον Θεόν· ἢ εἰς ἕτερόν τι, ταύτην τὴν λατρείαν καὶ δόξαν μεταφέρειν, τὴν τῷ αὐτῷ μόνῳ ὀφειλομένην.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 48. Τί ἐξαιρέτως διδασκόμεθα ἐκ τούτων τῶν ῥημάτων [ἐνώπιόν μου] ἐν τῇ πρώτῃ Ἐντολῇ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ταῦτα τὰ ῥήματα, [ἐνώπιόν μου] ἐν τῇ πρώτῃ Ἐντολῇ, ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς, ὅτι Θεὸς, ὃς τὰ ξύμπαντα καθορᾷ, τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἔχειν

ἕτερόν

Præceptor.

Inter. 45. *Quodnam verò est primum Mandatum?* *Discipulus.*

Respons. Primum Mandatum, est, [Non habebis Deos alienos coram me.]

Præceptor.

Int.46. *Quid in primo Mandato exigitur?*

Discipulus.

Respons. Primum Mandatum à nobis exigit, nempe, ut cognoscamus pariter & agnoscamus Deum esse unicum, & verum Deum, Deúmque nostrum [e]; itidémque, ut adoremus eum, & glorificemus. e 1 Chro. 28. 9. Deut. 26. 17. Mat. 4. 10.

Præceptor.

Int.47 *Quid in primo Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Primum Mandatum prohibet nos negare [f] Deum est, aut etiam non adorare & glorificare verum Deum, utì Deus est, nosterque Deus [g]; cultúmque illum, aut gloriam, quæ est illius propria, in aliud quiddam transferre [h]. f Psal. 14. 1. g Rom. 1. 21. h Psl. 81. 10, 11.

Præceptor.

Inter. 48. *Quid hisce verbis* [*coram me*] *in Mandato primo præcipuè docemur?*

Discipulus.

Respons. Hæc verba [coram me] commonefaciunt nos, Deum, cujus oculi cuncta permeant, peccatum habendi alium quemcunq;

Deum

ἕτερόν τινα ὁποιονδηποτοῦν Θεὸν, παρατηρεῖ καὶ περὶ τὴν αὐτὴν ὀρχηλτωδῶς ἔχει.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 49. Τί δ' ἐστιν ἡ δευτέρα Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ δευτέρα Ἐντολή ἐστιν· [Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. Ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας τῶν πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 50. Τί ἡ δευτέρα Ἐντολὴ κελεύει;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ δευτέρα Ἐντολὴ κελεύει ἡμᾶς πᾶσαν Θεοσεβῆ λατρείαν, καὶ πάσας τὰς διαταγὰς προσδέχεσθαι, καὶ διατηρεῖν, καὶ φυλάττειν αὐτὰς ἀκεραίως, καὶ ἀνεπιβούλως, καθὼς ὁ Θεὸς ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ κατέστησε.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 51. Τί ἀπαγορεύεται ἐν τῇ δευτέρᾳ Ἐντολῇ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ δευτέρα Ἐντολὴ κωλύει ἡμᾶς Θεοσεβεῖν

Deum animadvertere, & in illud summâ cum indignatione excandescere.

Præceptor.

Int. 49. *Quodnam est Mandatum secundum?*

Discipulus.

Respons. Mandatum secundum est, [Non facies tibi imaginem quamvis sculptilem, aut similitudinem rei cujusvis quæ est in cœlis supernè, aut inferiùs in terris, aut in aquis infra terram; non incurvabis te iis, nec iis servies: siquidem ego Dominus Deus tuus, Deus sum zelotypus, visitans iniquitates patrum in filios, ad tertiam usque quartámque progeniem osorum mei, exhibens verò misericordiam ad millenas usque diligentium me, ác mandata mea observantium [k].]

[k] Exod. 20. 4, 5, 6.

Præceptor.

Inter. 50. *Quid in Mandato secundo exigitur?*

Discipulus.

Respons. Mandatum secundum exigit, ut omnem illum cultum divinum amplectamur, observemus & custodiamus intaminatum & sincerum; illáque instituta omnia, quæ in Verbo suo præcepit Deus [l].

[l] Deut. 32. 46. Mat. 28. 20. Act. 2. 42.

Præceptor.

Inter. 51. *Quid in secundo Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Mandatum secundum prohibet nos insti-

σιβεῖν δι᾽ εἰκόνων, ἢ ἄλλον τινὰ τρόπον ὐκ ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ διαταχθέντα.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 52. Τίνες εἰσὶν αἱ αἰτίαι τῇ δευτέρᾳ Ἐντολῇ προσημμέναι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ αἰτίαι τῇ δευτέρᾳ Ἐντολῇ προσημμέναι, εἰσὶν αὗται· τὸ τὸν Θεὸν δεσπόζειν ἡμῶν· καὶ τὸ, αὐτὸν ἐξιδιοποιήσασθαι ἡμᾶς ἑαυτῷ· ἅμα δὲ καὶ τὸ, τὸν αὐτὸν ζῆλον ζηλοῦν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ λατρείᾳ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 53. Τίς ἐστιν ἡ τρίτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τρίτη Ἐντολή ἐστιν· [Ου λήψῃ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου σου ἐπὶ ματαίῳ· οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ Κύριος ὁ Θεός σου τὸν λαμβάνοντα ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 54. Τί ἡ τρίτη Ἐντολὴ παρ᾽ ἡμῶν ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τρίτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ ὁσίαν καὶ σεμνὴν χρῆσιν τῶν ὀνομάτων τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Προσηγορειῶν αὐτοῦ, προσωνυμιῶν, καὶ διαταγῶν, καὶ λόγου, καὶ ἔργων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 55. Τί ἐν τῇ τρίτῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθη-

instituere cultum Dei per imagines [m], aut per alium quemcunque modum in verbo suo non præscriptum [n]. m Deut. 4. 15. Exod. 32. 58. n Deut. 12. 31, 32.

Præceptor.

Inter. 52. *Quænam sunt Rationes Mandato secundo annexæ?*

Discipulus.

Respons. Rationes Mandato secundo annexæ, sunt hæ; quòd penes Deum in nos imperium [o] sit; quòd peculiare jus in nos habeat [p]; quòd cultûs sui zelo accendatur. o Psal. 25. 2, 3. p Psal. 95. 2. Psal. 45. 11.

Præceptor.

Inter. 53. *Quodnam est tertium Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Tertium Mandatum est; [Nomen Domini Dei tui inaniter non usurpabis; non enim eum pro insonte habebit Dominus, qui nomen ejus inaniter adhibuerit] [q]. q Exod. 20. 7.

Præceptor.

Inter. 54. *Quid tertium Mandatum à nobis exigit?*

Discipulus.

Respons. Tertium Mandatum exigit, ut Dei Nomina [r], Tituli [s], Attributa [t], Instituta [u], Verbum [x], & Opera [y], summa cum reverentia usurpentur. r Mat. 6. 9. Deut. 28. 58. s Psal. 68. 4. t Apoc. 15. 3, 4. u Mal. 1. 11. 4. x Psal. 138. 2. y Job 36. 24.

Præceptor.

Inter. 55. *Quidnam in tertio Mandato prohibetur?*

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τρίτη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει τὸ ἐμβεβηλοῦν πρᾶγμά τι, ἢ τῷ αὐτῷ καταχρῆσθαι, δι᾽ οὗ ὁ Θεὸς δῆλός ἐστιν ἑαυτὸν γνωρίζων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 56. Τίς ἐστιν ἡ αἰτία τῇ τρίτῃ Ἐντολῇ προσκειμένη;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ αἰτία τῇ τρίτῃ Ἐντολῇ προσκειμένη, ἐστὶν αὕτη· δηλαδὴ κἂν οἱ τούτου τοῦ παραγγέλματος παραβάται τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν ἐκφύγωσιν ἀλλ᾽ ὅμως, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐκ ἐάσει αὐτοὺς τὴν δικαιοκρισίαν αὐτοῦ διαφεύγεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 57. Τίς ἐστιν ἡ τετάρτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τετάρτη Ἐντολή ἐστι· [μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων, ἁγιάζειν αὐτήν· Ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου· τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· Οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου, καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος, ὁ παροικῶν ἐν σοί. Καὶ γὰρ ἐξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.]

Discipulus.

Respons. Tertium Mandatum prohibet nos polluere rem ullam, aut eâdem abuti, per quam Deus seipsum patefacit [z]. z Mal. 2. 2.

Præceptor.

Inter. 56. *Quænam Ratio Mandato tertio est apposita?*

Discipulus.

Respons. Ratio Mandato tertio apposita hæc est; *viz.* quantumvis ii qui huic Mandato non obtemperant, pœnam ab hominibus infligendam effugiant; attamen Dominus qui Deus noster est, neutiquam patietur eos justum ejus Judicium repellere [a]. a 1 Sam. 2. 12.

Præceptor.

Inter. 57. *Quod est quartum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Quartum Mandatum est; [Memineris diem Sabbati, ut sanctifices eum; sex diebus operaberis, & facies omne opus tuum; septimus verò dies Sabbatum est Domini Dei tui; opus in eo nullum facies tu, neque filius tuus, neque filia tua, nec servus tuus, nec ancilla tua, neque jumentum tuum, nec hospes tuus, quicunq; intra portas tuas commoratur: nam sex diebus perfecit Dominus Cœlum, Terrámq;, Mare, & quicquid in illis continetur, septimo verò die requievit, quamobrem benedixit Dominus diei Sabbati, eúmq; sanctificavit [b].] b Exod. 20. 8, 9, 10, 11.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 58. Τί ἡ τετάρτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τετάρτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ ἵνα πάντας τοὺς τακτοὺς καιροὺς ὁσίως τῷ Θεῷ φυλάσσωμεν, οὓς αὐτὸς ἐν τῷ Λόγῳ αὐτοῦ προσέταξε· καὶ ῥητῶς, μίαν τὴν ὅλην ἡμέραν ἐκ τῶν ἡμέραις ἑπτὰ ὥστε γενέσθαι τὸ Ἅγιον Σάββατον αὐτῷ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 59. Πόστην τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν διέταξεν ὁ Θεὸς, ὥστε εἶναι τὸ Σάββατον ἑβδομαδαῖον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου μέχρι τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὁ Θεὸς τὴν ἑβδόμην ἑβδομάδος ἡμέραν διέταξε, ὥστε εἶναι τὸ Σάββατον ἑβδομαδαῖον· καὶ ἀπὸ τότε, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος τὴν πρώτην ἑβδομάδος ἡμέραν διαμένειν· ἥτις ἐστὶ τὸ τῶν Χριστιανῶν Σάββατον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 60. Πῶς ἁγιαστέον ἐστὶ τὸ Σάββατον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ Σάββατον ἁγιαστέον ἐστὶν ἐν τῷ εὐσεβῶς ἀναπαύεσθαι ὅλην τὴν ἐκείνην ἡμέραν ἐκ πασῶν τῶν κοσμικῶν πραγματειῶν καὶ παιδιῶν, ἄλλοτε μὲν οὐκ ἀνόμων οὐσῶν· καὶ ἐν τῷ τὸν ὅλον καιρὸν δημοσίᾳ τε, καὶ ἰδίᾳ, ἐπὶ τοῖς τῆς Θεοσεβείας ἱερουργίαις

Præceptor.

Inter. 58. *Quid quartum Mandatum exigit?*

Discipulus.

Respons. Quartum Mandatum exigit, ut omnia illa stata tempora Deo sanctè custodiamus, quæ in verbo suo nobis ipse præcepit; disertè verò, ex diebus septem unum integrum in sanctum Sabbatum ipsi consecrandum [c]. c Deut. 5. 12.

Præceptor.

Inter. 59. *Quotum ex diebus septem constituit Deus, ut esset in Sabbatum Hebdomadale?*

Discipulus.

Respons. A primordio mundi usque ad resurrectionem Christi, septimum Hebdomadis diem, ut esset in hebdomadale Sabbatum constituit Deus; inde verò, primum septimanæ diem ad consummationem seculi permanere, qui est Christianorum Sabbatum [d]. d Gen. 2. 2, 3. Act. 20. 7.

Præceptor.

Inter. 60. *Quo modo est Sabbatum sanctificandum?*

Discipulus.

Respons. Sabbatum est sanctificandum piè requiescendo totum illum diem, etiam ab illis mundanis occupationibus, & oblectamentis, quæ quidem aliàs licita sunt; [e] totúmq; tempus illud, in [f] publicis privatísq; Divini e Lev. 23. 3. f Mat. 2. 11.

 cultûs

αις καταναλίσκειν, πλὴν ὅσον περ δεῖ ἐπὶ τοῖς τῆς ἀνάγκης, καὶ τοῦ ἐλέους ἔργοις κατατρίβεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 61. Τί ἐν τῇ τετάρτῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ τετάρτη Ἐντολὴ κωλύει ἡμᾶς, ἢ τὰ δέοντα παρ' ἡμῶν ἀπαιτούμενα τοπαράπαν παραλιπεῖν, ἢ πρὸς τὰ αὐτὰ ὀλιγώρως ἔχειν· καὶ ἔτι κωλύει ἡμᾶς τὴν ἡμέραν βεβηλοῦν ἐν τῷ ῥαθυμεῖν· εἴτε ἐν τῷ πράττειν τι ἀφ' ἑαυτοῦ ἁμαρτωλόν· εἴτε διὰ κενῶν ἐνθυμήσεων, ἢ ματαιολογίας, εἴτε τῶν ἐργασιῶν μηδαμῶς ἀναγκαίων περὶ τὰς πραγματείας, τὰς κοσμικὰς, ἢ παιδιάς.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 62. Τίνες εἰσὶν αἱ αἰτίαι τῇ τετάρτῃ Ἐντολῇ προστεθεῖσαι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Αἱ αἰτίαι τῇ τετάρτῃ Ἐντολῇ προστεθεῖσαι εἰσὶν αὗται· τὸ, τὸν Θεὸν ἓξ συνεχεῖς ἡμέρας, ἡμῖν, πρὸς τὸ πράττειν τὰ ἴδια ἡμῶν πράγματα χαρίσασθαι· καὶ τὴν ἑβδόμην ἑαυτῷ ἐξιδιοποιήσασθαι· καὶ τὸ, τὴν αὐτὴν τῷ ὑποδείγματι τῷ ἰδίῳ, καὶ μιᾷ καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ εὐλογίᾳ ἐπικυρώσασθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 63. Τίς ἐστιν ἡ πέμπτη Ἐντολή;

Μαθητής.

cultûs exercitiis insumendo; excepto, quantum in necessitatis & misericordiæ operibus est conterendum [g]. [g] Luc. 4. 16.

Præceptor.

Inter. 61. *Quid in quarto Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Quartum Mandatum prohibet nos aut planè missa facere, aut etiam remissiùs obire indicta diei munia [h]; Diemve polluere, vel segniter otiando [i], vel perpetrando quidpiam quod suâpte naturâ pravum [k] est; vel vanis cogitationibus, vel vaniloquentiâ, vel operationibus nullo modo necessariis [l], circa negotia mundana, vel oblectamenta.

[h] Ezek. 22. 26. [i] Act. 20. 7, 9. [k] Ezek. 23. 38. Act. 20. 7, 9. [l] Jer. 17. 24.

Præceptor.

Inter. 62. *Quænam sunt Rationes Mandato quarto subnexæ?*

Discipulus.

Respons. Rationes Mandato quarto appositæ sunt hæ; quòd Deus sex dies continuos ad res nostras gerendas nobis indulserit [m]; quòd peculiari jure diem septimum sibi vendicârit; quòd Exemplo suo, & Benedictione [n] suâ asseruerit.

[m] Exod. 20. 9. [n] Gen. 2. 3.

Præceptor.

Inter. 63. *Quodnam est quintum Mandatum?*

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πέμπτη Ἐντολή ἐστι· [τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ γῆς ἀγαθῆς, ἧς ὁ Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσι σοι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 64. Τί ἡ πέμπτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πέμπτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, τῇ τιμῇ τοῦ ἑνὸς ἑκάστου ἐπαμύνειν· καὶ ποιεῖν τὰ δέοντα πρὸς ἕνα ἕκαστον ἁρμόζοντα, κατὰ τὴν τάξιν καὶ ἀξίαν αὐτῶν· εἴτε κρείττους ἡμῶν εἰσιν εἴθ' ἥττους, εἴτ' ἰσότιμοι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 65. Τί ἐν τῇ πέμπτῃ Ἐντολῇ ἀπείρηται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ πέμπτη Ἐντολὴ κωλύει ἡμᾶς ἀμελῶς ἔχειν πρὸς τὴν τοῦ πλησίον τιμήν· ἢ ὁτιοῦν μηχανήσασθαι κατὰ τῆς αὐτῆς, καὶ τοῦ δέοντος ἑνὶ ἑκάστῳ, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν τάξιν καὶ ἀξίαν, ὀφειλομένου.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 66. Τίς ἐστιν ἡ αἰτία τῇ πέμπτῃ ἐπισυναπτομένη;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ αἰτία τῇ πέμπτῃ Ἐντολῇ ἐπισυναπτομένη, ἐστὶ, τῆς μακροχρονιότητος, καὶ εὐημερίας ἐπαγγελία

Discipulus.

Respons. Quintum Mandatum est; [Honora Patrem tuum, ac Matrem tuam, ut prolongentur dies tui in terra illa, quam tibi largitur Dominus Deus tuus [o].] o Exod. 20. 12.

Præceptor.

Inter. 64. *Quid est quod quintum Mandatum exigit?*

Discipulus.

Respons. Quintum Mandatum exigit, ut honorem cujusque tueamur, officiaque præstemus unicuique idonea, pro loci vel ordinis sui dignitate; sive superiores [p] sunt, sive inferiores [q], sive honore pares [r]. p Eph. 5. 21. q 1 Pet. 2. 7. r Rom. 12. 10.

Præceptor.

Inter. 65. *Quid in quinto Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Quintum Mandatum prohibet proximi nostri honorem neglectui habere; vel machinari quippiam adversus eundem, & id officii, quod unicuique pro loci sive ordinis sui dignitate debetur [f]. f Rom. 16. 7, 8.

Præceptor.

Inter. 66. *Quænam Mandato quinto est annexa Ratio?*

Discipulus.

Respons. Ratio Mandato quinto annexa est; longævitatis, rerúmque secundarum promissio,

ἐπαγγελία (ἐφ' ὅσον γε εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν συμφέρ[ει] καὶ τοῖς αὐτοῖς λυσιτελήσῃ) πᾶσι τοῦτο τὸ ἀπάγγελμ[α] ἐπιτηροῦσι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 67. Τίς ἐστιν ἡ ἕκτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἕκτη Ἐντολή ἐστιν· [οὐ φονεύσεις.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 68. Τί ἡ ἕκτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἕκτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, ἵνα ἡμεῖς μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς νομίμως ἰδίαν ἡμῶν ζωὴν καὶ τὴν ἄλλων ἐπιτηρῶμεν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 69. Τί ἀπαγορεύεται ἐν τῇ ἕκτῃ Ἐντολῇ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἕκτη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει τὴν αὐτοχειρίαν· καὶ τὸ τοὺς πέλας ἀνόμως φονεύειν· καὶ πᾶν ὅτι ἂν ἐκεῖσε συντείνει.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 70. Τίς ἐστιν ἡ ἑβδόμη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἑβδόμη Ἐντολή ἐστιν· [οὐ μοιχεύσεις.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 71. Τί ἡ ἑβδόμη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθη-

promissio, (nempe, quatenus ad gloriam Dei conferant, & in rem ipsorum cedant) cunctis qui huic mandato obsequuntur [t]. t Eph. 6. 2, 3.

Præceptor.

Inter. 67. *Quod est sextum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Sextum Mandatum est [Non occides [u].] u Exod. 20. 13.

Præceptor.

Inter. 68. *Quid in sexto Mandato exigitur?*

Discipulus.

Respons. Sextum Mandatum exigit, ut nos licito omni studio & diligentiâ [x], ad nostram propriam, aliorumque vitam conservandam incumbamus. x Eph. 5. 28, 29.

Præceptor.

Inter. 69. *Quid sexto Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Sexto Mandato prohibetur nobismet ipsis mortem consciscere, aut injustè proximum nostrum è medio tollere; necnon quicquid eò conferat [y]. y Act. 16. 28.

Præceptor.

Inter. 70. *Quod est septimum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Septimum Mandatum est, [Non Mœchaberis [z].] z Exod. 20. 14.

Præceptor.

Inter. 71. *Quid in septimo Mandato exigitur?*

Dis-

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἑβδόμη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, ἵνα τὴν ἰδίαν ἡμῶν, καὶ τὴν τοῦ πλησίον ἁγνότητα ἀμίαντον διασώζωμεν, τῷ νοΐ, καὶ τῷ λόγῳ, καὶ τῇ ἀναστροφῇ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 72. Τί ἐν τῇ ἑβδόμῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἑβδόμη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει πάντας τοὺς ἀσελγεῖς λογισμοὺς, καὶ λόγους, καὶ πράξεις.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 73. Τίς ἐστιν ἡ ὀγδόη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ὀγδόη Ἐντολή ἐστιν [οὐ κλέψεις.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 74. Τί ὀγδόη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὀγδόη ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, τὸ τὰ χρήματα καὶ ἐκτὸς ἀγαθὰ νομίμως προνοεῖσθαι, καὶ ἐπαυξάνειν, ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 75. Τί ὀγδόη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ὀγδόη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει πάνο-

Diſcipulus.

Reſponſ. Septimum Mandatum exigit, ut noſtram propriam, proximíque noſtri pudicitiam, corde, ſermone, & converſatione, integram & illibatam conſervemus [a]. a 1 Cor. 7. 2.

Præceptor.

Inter. 72. *Quid ſeptimo Mandato prohibetur?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Septimum Mandatum prohibet impudicas omnes cogitationes, ſermocinationes, & actiones [b]. b Mar. 15. 19. & 5. 28.

Præceptor.

Inter. 73. *Quid eſt octavum Mandatum?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Octavum Mandatum eſt; [Non furaberis [c].] c Exod. 20. 15.

Præceptor.

Int. 74. *Quid octavum Mandatum exigit?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Octavum Mandatum exigit, ut in opibus, externíſque bonis, tum cogendis, tum augendis, pro nobiſmet ipſis [d], & aliis, licitis duntaxat utamur mediis. d Rom. 12. 17 Prov. 27. 23.

Præceptor.

Inter. 75. *Quid octavo Mandato prohibetur?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Octavum Mandatum prohibet quic-

τοῦν τὰ ἴδια ἡμῶν ἢ τὰ τοῦ πλησίον ὑπάρχοντα καὶ ἐκ-
τοὺς ἀγαθὰ ἀδίκως ἐμποδίζει, ἢ γένοιτ' ἂν αὐτοῖς ποτ' ἐμποδών.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 76. Τίς ἐστιν ἡ ἐννάτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἐννάτη Ἐντολή ἐστιν· [οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.]

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 77. Τί ἡ ἐννάτη Ἐντολὴ προστάττει ἡμῖν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἐννάτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ, τὸ τῇ ἀληθείᾳ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν, καὶ τοῦ πλησίον εὐφημίᾳ ἐπαγωνίζεσθαι· μάλιστα δὲ, ἐν τῷ μαρτυρίαν παρέχεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 78. Τί ἐν τῇ ἐννάτῃ Ἐντολῇ ἀπαγορεύεται;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ ἐννάτη Ἐντολὴ ἀπαγορεύει πανοποῖον ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀντικείμενον, ἢ τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν, ἢ τῇ τοῦ πλησίον εὐφημίᾳ ὑβριστικόν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 79. Τίς ἐστιν ἡ δεκάτη Ἐντολή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ δεκάτη Ἐντολή ἐστιν· [οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὴν οἰκίαν, οὔτε ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παῖδα, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ,

quicquid per injuriam, facultates, externáq; bona nostra propria, aut aliena, vel impedit, vel aliquando iis impedimento esse possit [e]. e Prov. 21. 17. Eph. 4. 28.

Præceptor.

Inter. 76. *Quod est nonum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Nonum Mandatum est, [Non eris adversus proximum tuum testis mendax [f].] f Exod. 20. 16.

Præceptor.

Inter. 77. *Quid nonum Mandatum exigit?*

Discipulus.

Respons. Nonum Mandatum exigit ut pro veritate inter homines [g]; itémque pro nostra, proximique nostri existimatione decertemus; imprimis autem in testimonio perhibendo [h]. g Zach. 8. 16. h Prov. 14. 5.

Præceptor.

Inter. 78. *Quid nono Mandato prohibetur?*

Discipulus.

Respons. Nonum Mandatum prohibet quicquid ullo modo veritati [i] obsistit, & quicquid insuper est propriæ nostræ existimationi, vel alienæ contumeliosum. i Rom. 3. 13.

Præceptor.

Inter. 79. *Quod est decimum Mandatum?*

Discipulus.

Respons. Decimum Mandatum est; [Non concupisces domum proximi tui, non concupisces uxorem proximi tui, non servum, non an-

τῦ, ὔτε τῦ βοὸς αὐτῦ, ὔτε ὅσα τῦ πλησίον σῦ ὄξι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 80. Τί ποτ' ἡ δεκάτη Ἐντολὴ ἀπαιτεῖ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Δεκάτη Ἐντολὴ παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ τὸ τοῖς παρῦσιν ἀρκεῖσθαι, κὶ αὐτοῖς ἐπαναπαύεσθαι κὶ πρὸς τ̃ πέλας, κὶ πάντα ὅσα αὐτῦ ὄξιν, ὀρθῶς κὶ εὐμθυμῶς διατίθεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 81. Τί ποτ' ἀπαγορεύεται ἐν τῇ δεκάτῃ Ἐντολῇ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Δεκάτη Ἐντολὴ τὸ μεμψιμοιρεῖν ὅλως ἀπαγορεύει· φθονεῖν τε κὶ λυπεῖσθαι ἐπὶ τῷ τῦ πλησίον ἀγαθῷ· κὶ ἀτάκτως ὁρμᾶσθαι, κὶ κεχηνέναι πρὸς ὁποῦν χρῆμα τῦ αὐτῦ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 82. Μῶν τις τῶν ἀνθρώπων οἷός ὄξι τὰς ἐντολὰς τῦ Θεῦ ἐς τὸ παντελὲς διαφυλάττειν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οὐδεὶς ψιλὸς ἄνθρωπος ὤ, ἀπὸ τῦ παραπτώματος τῦ Ἀδὰμ, ὔχ οἷός ὄξιν ἐν τῷδε τῷ βίῳ, τὰ τῦ Θεῦ Ἐντάλματα ὁλοτελῶς διαφυλάττειν· ἀλλ' ὁσημέραι τὰ αὐτὰ παραβαίνει, ἐν τῷ νοῒ, κὶ τῷ λόγῳ, κὶ τῷ ἔργῳ.

Διδάσ-

ancillam, non bovem, non asinum, nec quicquam aliud quod ipsius est [k]. k Exod. 20. 17.

Præceptor.

Inter. 80. *Quid in decimo Mandato exigitur?*

Discipulus.

Respons. Decimum Mandatum à nobis exigit, propriâ nostrâ sorte penitus & in solidum acquiescere [l]; necnon erga proximum nostrum, & quæcunque ipsius sunt, rectè & benevolè esse animatos [m].

l Heb. 12. 5. m Rom. 12. 15. 1 Cor. 13. 4. Jac. 3. 14. Rom. 7. 7.

Præceptor.

Inter. 81. *Quid est quod decimum Mandatum prohibet?*

Discipulus.

Respons. Decimum Mandatum prorsus vetat omnem de sorte [n] nostra querelam; necnon ob proximi nostri res secundas invidentiâ aut dolentiâ affici; aut effrænato impetu & desiderio inhiare quicquam, quod ipsius est [o].

n 1 Cor. 10. 10. Gal. 5. 26. Col. 3. 5 o Deut. 5. 21.

Præceptor.

Inter. 82. *An quisquam hominum potis est Mandata Dei perfectè exsequi?*

Discipulus.

Respons. Nemo quisquam, purus putus homo existens, post *Adami* lapsum, potis est in hac vita Mandata Dei perfecte exsequi [p]; quin illa, in dies singulos, mente, sermone, operibusque violat.

p Gal. 5. 17. Eccles. 7. 20. 1 Joan. 1. 8, 10.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 83. Μῶν ἅπασαι τοῦ Νόμου παραβάσεις τυγχάνουσιν ἴσαι ἐξ ἴσου βδελυραί;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἔνια μὲν τὰ πλημμελήματα ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας δεινώσεις, βδελυρώτερα, κατενώπιον τοῦ Θεοῦ, τῶν ἄλλων πλημμελημάτων τυγχάνει ὄντα.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 84. Τί δ' ἐστὶ τὸ ἐπιτίμιον τῇ ἁμαρτίᾳ κατ' ἀξίαν ὀφειλόμενον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ ἐπιτίμιον τῇ ἁμαρτίᾳ κατ' ἀξίαν ὀφειλόμενόν ἐστιν, ὀργὴ καὶ κατάρα τοῦ Θεοῦ· ἅμα μὲν ἐν τῷδε τῷ βίῳ, ἅμα δὲ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 85. Τί παρ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ ὥσθ' ἡμᾶς διαφυγεῖν τὴν ὀργὴν καὶ κατάραν αὐτοῦ ἡμῖν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὀφειλομένην;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὅπως τὴν ὀργὴν, καὶ τὴν κατάραν τοῦ Θεοῦ, ἡμῖν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ὀφειλομένην ἐκφύγωμεν, ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν τὴν Πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ μετάνοιαν πρὸς ζωήν· καὶ τὸ πάντων τῶν ἔξωθεν μέσων τῇ χρήσει λιπαρῶς προσκαρτερεῖν, δι' ὧν ὁ Χριστὸς τῶν τῆς Ἀπολυτρώσεως χαρισμάτων μεταδίδωσιν ἡμῖν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 86. Τί ἐστιν ἡ Πίστις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν;

Μαθη-

Præceptor.

Inter. 83. *An omnes Legis violationes sunt ex æquo atroces?*

Discipulus.

Respons. Peccata quædam ex sese, tum etiam ob varias exaggerationes, in conspectu dei sunt alia aliis atrociora [q].

Præceptor.

Inter. 84. *Quod supplicium unicuique peccato meritò debetur?*

Discipulus.

Respons. Supplicium quod unicuique peccato meritò debetur, est ira, exsecratióque divina, tum in hac vita, tum etiam in futura [r].

Præceptor.

Inter. 85. *Quid à nobis Deus exigit, ut iram ejus & exsecrationem ob peccatum nobis debitam evitemus?*

Discipulus.

Respons. Ut iram, exsecrationémque Dei ob peccatum nobis debitam evitemus, Deus fidem in Jesum Christum à nobis exigit; itémque resipiscentiam ad vitam [t]; tum, ut assiduè in externorum mediorum usu inhæreamus, quibus Christus Redemptionis beneficia nobiscum communicat.

Præceptor.

Inter. 86. *Quid est fides in Jesum Christum?*

q Ezek. 8. 6. Joan. 19. 11.

r Gal. 3. 10. Eph. 5. 6. Lam. 3. 10. Mat. 25. 41.

t Act. 27. 21. Prov. 2. 1. Isa. 55. 3.

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Πίστις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐστὶ σωτήριος χάρις, δι᾽ ἧς τὸν αὐτὸν μόνον ἐναγκαλιζόμεθα, καὶ ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τῷ αὐτῷ μόνῳ ἐπαναπαυόμεθα, καθάπερ ἡμῖν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ προσφέρεται.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 87. Τί ἐστι μετάνοια εἰς ζωήν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἡ μετάνοια εἰς ζωὴν ἐστὶ σωτήριος χάρις, δι᾽ ἧς ἁμαρτωλὸς διὰ τὴν ἀληθῆ καὶ βαθεῖαν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πονηρίας αἴσθησιν, τῇ καρδίᾳ κατανυγεὶς, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν ἐν τῷ Χριστῷ κατανοήσας, καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιλαβόμενος, πρὸς τὴν αὐτοῦ πονηρίαν λυπηρῶς καὶ ἀπεχθῶς ἔχων, τὴν αὐτὴν ἀποστραφεὶς, πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιστρέφεται, καὶ δὴ καὶ πάσῃ σπουδῇ καινὴν ὑπακοὴν διώκει.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 88. Τίνα δ᾽ ἐστὶ ἔξωθεν μέσα ἢ ὄργανα, οἷς ὁ Χριστὸς χρώμενος, τῶν τῆς ἀπολυτρώσεως χαρισμάτων μεταδίδωσιν ἡμῖν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ ἔξωθεν μέσα ἢ ὄργανα, τά τε συνήθη, οἷς ὁ Χριστὸς χρώμενος, τῶν τῆς ἀπολυτρώσεως χαρισμάτων μεταδίδωσιν ἡμῖν, ἐστιν αἱ ἱεραὶ διατάξεις αὐτοῦ· μάλιστα δὲ, ὁ Λόγος, τὰ Μυστήρια, καὶ

προσευχή.

Diſcipulus.

Reſponſ. Fides in Jeſum Chriſtum, eſt ſalvifica gratia [u]; quâ illum ſolum amplectimur, & in illum ſolum pro ſalute noſtra prout effertur nobis in Evangelio, recumbimus.

u Heb. 10.39. Joan.1.12. Phil.3.9. Iſa.26.3.4. Gal.2.16.

Præceptor.

Inter. 87. *Quid eſt reſipiſcentia ad vitam?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Reſipiſcentia ad vitam, eſt, ſalvifica [x] Gratia, quâ peccator ob intimum & vivum pravitatis ſuæ ſenſum, corde compunctus [y], & miſericordiam [z] Dei in Jeſu Chriſto ſecum reputans, & prehendens; pravitatem iſtam ſuam lugens, odióque habens, eandemque prorſus averſatus, ad Deum convertitur [a] omníque animi impetu & conatu [b] obedientiam novam conſectatur.

x Act. 11.18. y Act. 2. 37. z Joel.2. 12. Jer.3. 22. a Jer.31. 18,19. Ezek. 36.31. b 2 Cor. 7.11. Iſa.1.16, 17.

Præceptor.

Inter. 88. *Quænam ſunt externa media quibus Chriſtus Redemptionis beneficia nobiſcum communicat?*

Diſcipulus.

Reſponſ. Externa & conſueta media, ſive inſtrumenta, quibus Redemptionis beneficia Chriſtus nobiſcum communicat, ſunt, Ordinationes ejus, (quas vocant) inſtituta; præcipuè verò Verbum, ſive Sacramenta, &

προσευχή. ἃ μὲν γε πάντα πάνυ συμβάλλεται πρὸς τὴν τῶν Ἐκλεκτῶν σωτηρίαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 89. Πῶς ὁ Λόγος ἐνεργὴς γίνεται εἰς τὴν σωτηρίαν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἀνάγνωσιν μάλιστα δὲ τὸ Κήρυγμα τοῦ Λόγου, ἐνεργῆ ὄργανα, ἢ μέσα ἀποδείκνυσι πρὸς ἔλεγχον, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ πρὸς οἰκοδομὴν αὐτῶν ἐν τῇ Ἁγιωσύνῃ, καὶ παραμυθίᾳ διὰ Πίστεως εἰς σωτηρίαν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 90. Πῶς ἀναγνωστέος, καὶ ἀκουστέος ἐστὶν ὁ Λόγος, ὥστε πρὸς τὴν σωτηρίαν ἐνεργῆ γενέσθαι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. ὅπως ὁ Λόγος ἐνεργὴς ἂν εἴη πρὸς τὴν σωτηρίαν, δεῖ ἐπιμελεστέρως ἡμᾶς τῷ αὐτῷ προσέχειν, μετὰ παρασκευῆς τε, καὶ προσευχῆς προθύμου, καὶ μετὰ Πίστεως καὶ Ἀγάπης ὑποδέχεσθαι αὐτόν· καὶ τὸν αὐτὸν ἐπὶ τὰς καρδίας ἡμῶν θέσθαι, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν τὰς ἡμετέρου βίου πράξεις σταθμίζειν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 91. Πῶς τὰ Μυστήρια ἐνεργῆ μέσα γίνεται πρὸς τὴν σωτηρίαν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ Μυστήρια ἐνεργῆ γίνεται πρὸς τὴν σωτηρίαν,

Oratio, quæ omnia plurimùm conferunt ad Electorum salutem [b]. b Mat. 28.19, 20. Act. 2. 40.

Præceptor.

Inter. 89. *Quomodo sit verbum efficax ad salutem?*

Discipulus.

Respons. Spiritus Dei, Lectionem, imprimis verò Prædicationem Verbi, instrumenta, sive media, reddit efficacia ad peccatores coarguendos, & etiam ad eosdem ædificandos in sanctitate, & consolatione, per fidem ad salutem [c]. c Psal. 19.8. Rom.16. & 10.13, 14.

Præceptor.

Inter. 90 *Quomodo Verbi Divini Lectio & Auditio instituenda est, ut sit efficax ad salutem?*

Discipulus.

Respons. Ut Verbum efficax sit ad salutem, oportet nos ad illud diligentissimè animum attendere, cum præparatione [d], & oratione prævia, idémque cum fide & charitate excipere, ínque animis nostris recondere [e], & ad ejus normam vitæ nostræ actiones exigere. d 2 Pet. 2. 1. Heb.4. 2. e Psalm 119.11.

Præceptor.

Inter. 91. *Unde fiunt Sacramenta media ad salutem efficacia?*

Discipulus.

Respons. Sacramenta fiunt media ad salutem

πλείαν ἢ διὰ τὴν δύναμίν τινα ἐν τοῖς στοιχείοις ἐνυπάρχουσαν· ἢ τῇ Διακονοῦντος ἀξίᾳ· ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς εὐλογίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς τοῦ Πνεύματος ἐνεργείας ἐν τοῖς αὐτῶν διὰ πίστεως μεταλαμβάνουσιν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 92. Τί δ' ἐστι Μυστήριον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Μυστήριόν ἐστιν ἱερὰ διάταξις ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ κατασταθεῖσα· ἐν ᾧ διὰ σημείων αἰσθητῶν, ὁ Χριστὸς, καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης χαρίσματα τοῖς πιστοῖς ἐμφαίνονται, ἐπισφραγίζονται, καὶ προσοικειοῦνται

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 93. Τίνα ἄττα ἐστὶ τὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης Μυστήρια;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὰ Μυστήρια τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐστι, τὸ Βάπτισμα καὶ τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 94. Τί δ' ἐστι τὸ Βάπτισμα;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Βάπτισμά ἐστι Μυστήριον, ἐν ᾧ τὸ λουτρὸν τοῦ ὕδατος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σημαίνει καὶ ἐπισφραγίζει τὴν Χριστόν· καὶ τὴν τῶν χαρισμάτων, τῶν τῆς διαθήκης τῆς χάριτος μετοχὴν· καὶ τὴν ἡμετέραν ἐγγύησιν τοῦ ἡμᾶς εἰς τοὺς τοῦ Κυρίου ἀπογράφεσθαι.

Δι-

tem efficacia, nullâ tamen vel Elementorum virtute, vel ministrantium dignitate; verùm, solummodo per Christum benedicentem [f], & per spiritum in iis operantem, qui per fidem ea recipiunt. f 1 Pet. 3.21. Mar. 3. 11.

Præceptor.

Inter. 92. *Quid est Sacramentum?*

Discipulus.

Respons. Sacramentum est sacrum Christi institutum, in quo per signa sensibus obvia, Christus, Novíque Fœderis Beneficia, fidelibus exhibentur, obsignantur, & applicantur, g Gen. 17.7,10. 1 Cor. 11.23.

Præceptor.

Inter. 93. *Quædam sunt Testamenti Novi Sacramenta?*

Discipulus.

Respons. Sacramenta Novi Testamenti sunt Baptismus, & Cœna Domini.

Præceptor.

Inter. 94. *Quid est Baptismus?*

Discipulus.

Respons. Baptismus [h] est Sacramentum, in quo lavacrum per aquam, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti significat & obsignat insitionem nostram in Christum, participationémque beneficiorum Fœdoris gratuiti; sponsionémque nostram, quâ Domino nostra damus nomina [i]. h Mat. 28.29.& 26.26.

i Rom. 6.4. Gen. 2. 27.

Præceptor.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 95. Ποταποὺς θέμις ἐστὶ τοῦ Βαπτίσματος μετέχειν;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Οὐ θέμις ἐστί τινα ἔξω τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας Βαπτίζεσθαι, πρὶν ἂν αὐτὴν ὁμολογήσασθαι τὴν ἰδίαν πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ τὴν πρὸς τὸν αὐτὸν ὑπακοήν· ἀλλὰ μὲν οὖν, χρὴ τὰ βρέφη τῶν τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας μελῶν Βαπτίζεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 96. Τί δ' ἐστι τὸ Κυριακὸν δεῖπνον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ Κυριακὸν δεῖπνον Μυστήριόν ἐστιν, ἐν ᾧ, τῇ δόσει, καὶ τῇ λήψει, τοῦ ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου, (κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ διαταγὴν) ὁ θάνατος αὐτοῦ καταγγέλλεται· καὶ οἱ ἀξίως μεταλαμβάνοντες, (οὐ μέντοι σωματικῶς καὶ σαρκικῶς, ἀλλὰ διὰ πίστεως) τοῦ σώματος, καὶ τοῦ αἵματος μετέχουσι, καὶ μὲν δὴ καὶ ἁπάντων αὐτοῦ χαρισμάτων, εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν διατροφὴν, καὶ τὴν ἐν τῇ χάριτι προκοπήν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 97. Τί ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν τοῦ Κυριακοῦ δείπνου μετέχειν βουλομένων;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Παρὰ τῶν τοῦ Κυριακοῦ δείπνου ἀξίως μετέχειν βουλομένων, ἀπαιτεῖται· τὸ, δοκιμάζειν ἑαυτοὺς περὶ τῆς ἰδίας συνέσεως ἐν τῷ διακρίνειν

Præceptor.

Inter. 95. *Quibusnam verò est Baptismus lministrandus?*

Discipulus.

Respons. Nefas est quenquam extra visibi-
em Ecclesiam Baptizari, donec fidei suæ in
esum Christum professionem edat, eique
bedientiam spondeat. Veruntamen In-
fantes illi baptizandi sunt, quorum paren-
tes sunt visibilis Ecclesiæ membra [l]. l Act. 2. 38,39. Col.2. 11,12.

Præceptor.

Inter. 96. *Quid est Cœna Domini?*

Discipulus.

Respons. Cœna Domini, est Sacramentum, in quo, ex instituto Christi, per Panem & Vinum, datum & acceptum, mors ejus annunciatur. Et qui hanc cœnam dignè participant, (non corporeo & carnali modo, sed fide) corporis & sanguinis Christi fiunt participes, unà cum omnibus ejus beneficiis in illorum spirituale nutrimentum, & profectum in gratia [m]. m 1 Cor. 11.23, 24,25, 26,& 10. 16.

Præceptor.

Inter. 97. *Quid ab iis exigitur, qui Cœnam Domini dignè participare cupiunt?*

Discipulus.

Respons. Exigitur ab iis, qui cupiunt Cœnam Domini dignè participare, ut seipsos probent de cognitione sua in corpore Do-

mini

τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου· περὶ τῆς Πίστεως, τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διατρέφεσθαι· Μετανοίας πέρι, καὶ Ἀγάπης, καὶ καινῆς ὑπακοῆς· μήποτ' ἀναξίως προσελθόντες, κρίμα ἑαυτοῖς ἐσθίωσι καὶ πίωσι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 98. Τί ἐστιν ἡ Προσευχή;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Προσευχή ἐστι προσφορὰ τῶν αἰτημάτων ἡμῶν μόνῳ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, πραγμάτων, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ σὺν τῇ τῶν παραπτωμάτων ἡμῶν ὁμολογίᾳ· καὶ εὐχαριστηρίῳ ἐπιγνώσει τῶν οἰκτιρμῶν αὐτοῦ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 99. Τίνα τοῦ προσεύχεσθαι κανόνα προὔθηκεν ἡμῖν ὁ Θεός;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Πᾶσα ἱερὰ Γραφὴ χρησίμως ἔχει πρὸς τὸ ὁδηγεῖν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς προσευχῆς· ἀλλὰ μὴν ὁ ἐξαίρετος κανὼν οἷος κατευθύνειν ἡμᾶς ἐν τῷ προσεύχεσθαί ἐστιν οὗτος ὁ τύπος ὃν ὁ Χριστὸς τοὺς ἰδίους μαθητὰς ἐδίδαξε ἁπανταχοῦ λεγόμενος ἡ Κυριακὴ προσευχή.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 100. Τί διδάσκει ἡμᾶς τὸ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς Προοίμιον;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Τὸ Προοίμιον τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, δηλονότι, [Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς] παιδεύει

ἡμᾶς

mini [n] discernendo; de fide, quâ in nutrimentum [o] illis ipse cedat; de Resipiscentia [p], Charitate, & Obedientia nova [q], nequando indignè accedentes, edendo & bibendo, judicium sibimet ipsis accersant.

n 1 Cor. 11.28, 29. o 2 Cor. 13.5. p 1 Cor. 11.31. q 1 Cor. 5.7,8.

Præceptor.

Inter. 98. *Quid est Oratio?*

Discipulus.

Respons. Oratio est oblatio Petitionum nostrarum Deo [r], pro rebus ejus voluntati consentaneis, in nomine Christi [s], unà cum peccatorum nostrorum confessione [u], gratáque misericordiarum ipsius agnitione.

r Psal. 62.8. s 1 Joan. 5.14. 16.23. u Psal. 32.5,6. Dan.9.4.

Præceptor.

Inter. 99. *Quam precandi normam proposuit nobis Deus?*

Discipulus.

Respons. Omnis Sacra Scriptura utilis est ad nos in precibus nostris dirigendos [x]; præcipua verò precandi norma, est illa orandi Formula, quam Discipulos suos Christus edocuit, Oratio Dominica passim nuncupata.

x 1 Joan. 5.14.

Præceptor.

Inter. 100. *Quid Orationis Dominicæ Procemium nos docet?*

Discipulus.

Respons. Orationis Dominicæ Procemium *viz.* [Pater noster, qui es in Cœlis [y]] nos docet,

y Mat. 6.9.

ἡμᾶς προσεύχεσθαι τῷ Θεῷ μετὰ πάσης Θεοσεβείας, εὐλαβείας, καὶ πεποιθήσεως, ὡς παιδία τῷ πατρὶ δυναμένῳ, ἅμα καὶ προθύμῳ βοηθῆσαι ἡμῖν· καὶ τοῖς ἄλλοις συνεύχεσθαι, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων προσεύχεσθαι.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 101. Τί παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐχόμεθα ἐν τῷ πρώτῳ αἰτήματι;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ πρώτῳ αἰτήματι· [ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·] εὐχόμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐνδυναμώσῃ ἡμᾶς, καὶ τοὺς ἄλλους ὥστε δοξάζωμεν αὐτὸν, ἐν πᾶσι, δι' ὧν ἑαυτὸν γνωρίζει· καὶ ἵνα ἀξιώσῃ ἅπαντα πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δόξαν διευθύνειν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 102. Τί ἐν τῷ δευτέρῳ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ δευτέρῳ αἰτήματι· [Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·] εὐχόμεθα, ἵν' ἡ βασιλεία τοῦ Σατανᾶ παντελῶς ἀνατρέπηται· καὶ ἡ βασιλεία τῆς Χάριτος ὑψωθῇ, καὶ εἰς τὸ ἄκρον ἀφίκηται· καὶ ὅπως ἡμεῖς σὺν τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν αὐτὴν μεθιστώμεθα, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ φρουρώμεθα· καὶ ἵνα ἡ βασιλεία τῆς δόξης ἔρχηται ταχύ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 103. Τί ἐν τῷ τρίτῳ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ τρίτῳ αἰτήματι· [γενηθήτω τὸ

θέλημά

docet, ut cum omni pia reverentia, & fiducia, ad Deum accedamus, (uti liberi ad patrem) qui in auxilium [z] nostrum potens est, & pronus; & porrò etiam ut cum aliis, & pro aliis Deo supplicemus.

z Rom. 8.15. Luc.11. 13.

Præceptor.

Inter. 101. *Quid in Petitione prima Deum precamur?*

Discipulus.

Respons. In Petitione prima, *viz.* [Sanctificetur Nomen [a] Tuum,] Deum precamur, ut nobismet ipsis juxtà atque aliis vires sufficeret ad illum in omnibus glorificandum, quibus ipse libuit seipsum mundo patefacere [b].

a Mat.6. 1.

b Psalm 67.2,3. & 83.

Præceptor.

Inter. 102. *Quid in secunda Petitione?*

Discipulus.

Respons. In secunda Petitione, *viz.* [Adveniat Regnum Tuum [c]:] precamur ut Regnum Diaboli funditùs evertatur [d]; Regnum Gratiæ exaltetur [e], & ad [f] summum perveniat; & etiam ut nos cum aliis in illud traducamur, & in ea conservemur; & ut Regnum Gloriæ citò adveniat [g].

c Mat.6. 10.
d Psalm 68.1.18.
e Rev. 12.10, 11.
f 2 Thes. 3.1. Rom.10. 1.
Joan. 17. 19,20.

Præceptor.

Inter. 103. *Quid in tertia?*

Discipulus.

Respons. In tertia Petitione, *viz.* [Fiat

voluntas

θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς·] εὐχόμεθα, ὅπως ὁ Θεὸς τῇ Χάριτι αὐτοῦ οὕτως ἡμᾶς συνετίσῃ, καὶ προθυμίαν ἐν ἡμῖν ἐνεργήσῃ, ὥσθ' ἡμᾶς τὸ θέλημα αὐτοῦ συνιέναι, καὶ πάντῃ πάντως αὐτῷ πείθεσθαι, καθάπερ οἱ ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 104. Τί ἐν τῷ τετάρτῳ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ τετάρτῳ· [τὸν ἄρτον ἡμῶν, τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον·] εὐχόμεθα, τῷ Θεῷ, ὅπως τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, τῶν καθ' ἡμέραν, ἐπιτηδείων, ἱκανῆς καὶ ἀρκούσης μερίδος ἡμῖν προῖκα μεταδιδοίη· καὶ ἅμ' αὐτοῖς, τῆς ἀπ' αὐτοῦ εὐλογίας μετασχῶμεν.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 105. Τί ἐν τῷ πέμπτῳ εὐχόμεθα;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ πέμπτῳ, [καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλήταις ἡμῶν·] εὐχόμεθα, ἵνα διὰ τὸν Χριστὸν, συγγνώμην ἡμῖν δωρεὰν χαρίσηται· ὅ,τι τοσούτῳ μᾶλλον αἰτεῖν θαῤῥοῦμεν, ἐπειδὴ, τῇ αὐτοῦ χάριτι ἡμεῖς αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ἀπὸ ψυχῆς συγγνῶναι ἐνδυναμούμεθα.

Διδάσκαλος.

voluntas tua, ſicut in Cœlo, ſic etiam in Terrâ [g]] precamur ut Deus per gratiam ſuam, ità nos intelligentiâ imbuat, promptitudinémque nobis ingeneret, ut voluntatem ejus cognoſcamus, eique obtemperemus [h], & in omnibus illi noſmet ipſos ſubjiciamus, ut Angeli in Cœlo.

g Mat. 6. 10.

h Pſ. 67. Pſ. 119. 36. Mat. 26. 39. Job 1. 21. Pſ. 103. 20, 21.

Præceptor.

Inter. 104. *Quid in quartâ?*

Diſcipulus.

Reſponſ. In Petitione quarta, *viz.* [Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie;] precamur, ut Deus accommodam & ſufficientem externorum bonorum portiunculam nobis gratuitò indulgeret; & ut unà cum iis benedictionem ejus participemus [i].

i Prov. 30. 8, 9. Gen. 28. 20. 1 Tim. 4. 4, 5.

Præceptor.

Inter. 105. *Quid in quintâ precamur?*

Diſcipulus.

Reſponſ. In quintâ, *viz.* [Et remitte nobis debita noſtra, ſicut & nos remittimus debitoribus [k] noſtris;] precamur, ut Deus, ob Chriſti merita, peccata noſtra omnia gratuitò nobis ignoſceret [l]. Id quod precibus noſtris majore cum fiduciâ à Deo contendimus, eò quòd nos ipſi, Divinâ ejus Gratiâ ſuffulti, aliis [m] ex animo condonamus.

k Mat. 6. 12.

l Pſ. 51. 1, 2.

m Luc. 11. 14.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 106. Τί ἐν τῷ ἕκτῳ αἰτήματι δεόμεθα τοῦ Θεοῦ;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ἐν τῷ ἕκτῳ αἰτήματι· [καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ] δεόμεθα, ὅπως ὁ Θεός, ἤπερ οὕτως ἡμᾶς ἀπειράστους φρουρῶν προφθάσῃ, ἤπερ ὑποστηρίσῃ, καὶ ῥύσηται πειραζομένους.

Διδάσκαλος.

Ἐρώτ. 107. Τί Προσευχῆς τῆς Κυριακῆς Ἐπίλογος νουθετεῖ ἡμᾶς;

Μαθητής.

Ἀπόκρ. Ὁ προσευχῆς τῆς Κυριακῆς Ἐπίλογος [ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ Βασιλεία, καὶ ἡ Δύναμις, καὶ ἡ Δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.] νουθετεῖ ἡμᾶς ἐν τῷ προσεύχεσθαι, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μόνου τὸ θάρσος λαβεῖν· καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν, εὐλογεῖν, καὶ μεγαλύνειν αὐτόν· καὶ τὴν Βασιλείαν, καὶ τὴν Δύναμιν, καὶ τὴν Δόξαν αὐτῷ μόνῳ περιάπτειν. Καὶ ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τῆς ἡμετέρας ἐπιποθήσεως, καὶ πεποιθήσεως εἰσακουσθήσεσθαι ἡμᾶς, τοῦτο τὸ ῥημάτιον ἐπιφωνοῦντες, λέγομεν. Ἀμήν.

ΤΕ'ΛΟΣ.

Præceptor.

Inter. 106. *Quid in sexta Petitione precamur?*

Discipulus.

Respons. In sexta Petitione, *viz.* [Et nè nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo [n];] precamur, ut Deus vel ita nos præmuniret, ut nè omnino ad peccandum [o] tentemur; vel ut tentatos sustentare [p], & liberare vellet.

n Mat.6.13. o Mat.26.4. p 2 Cor.12.1,8.

Præceptor.

Inter. 107. *Quid Epilogus Orationis Dominicæ nos docet?*

Discipulus.

Respons. Epilogus Orationis Dominicæ, *viz.* [Quia tuum est & regnum, & potentia, & gloria in secula seculorum. Amen [q].] docet nos inter precandum, non aliunde, quàm à solo Deo [r], Fiduciam nostram esse hauriendam; & oportere nos deinceps in precibus nostris, Deum laudibus celebrare & magnificare [s]; Ipsique soli, & Regnum, & Potentiam, & Gloriam adscribere. Et in testimonium desiderii nostri, & Fiduciæ, nos exauditum iri, acclamantes effamur, Amen [t].

q Mat.6.13. r Dan.9.4,7,8. s 1 Chro.29.10,11,12,13. t 1 Cor.14.16. Rev.22.20,21.

FINIS.

Σύμβολον τοῦ Ἁγίου ἈΘΑΝΑΣΙΟΥ.

Ὅστις βούλεται σωθῆναι, πρὸ πάντων χρὴ κρατεῖν τὴν καθολικὴν πίστιν.

Ἣν εἰ μὴ εἷς ἕκαστος σώαν καὶ ἀμώμητον τηρήσῃ ἄνευ διασταγμοῦ εἰς τὸν αἰῶνα ἀπολεῖται.

Πίστις δὲ ἡ καθολικὴ αὕτη ἐστὶν, ἵνα ἕνα Θεὸν ἐν Τριάδι, καὶ Τριάδα ἐν Μονάδι σεβώμεθα.

Μήτε συγχέοντες τὰς ὑποστάσεις, μήτε τὴν οὐσίαν μερίζοντες.

Ἄλλη γάρ ἐστιν ὑπόστασις τοῦ Πατρὸς, ἄλλη τοῦ Υἱοῦ, ἄλλη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀλλὰ Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου πνεύματος μία ἐστὶν ἡ Θεότης, ἴση ἡ δόξα, συναΐδιος ἡ μεγαλειότης.

Οἷος ὁ Πατὴρ, τοιοῦτος ὁ Υἱὸς, τοιοῦτον καὶ τὸ Ἅγιον πνεῦμα.

Ἄκτιστος ὁ Πατὴρ, ἄκτιστος ὁ Υἱὸς, ἄκτιστον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Ἀκατάληπτος ὁ Πατὴρ, ἀκατάληπτος ὁ Υἱὸς, ἀκατάληπτον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Αἰώνιος ὁ Πατὴρ, αἰώνιος ὁ Υἱὸς, αἰώνιον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Πλὴν οὐ τρεῖς αἰώνιοι, ἀλλὰ εἷς αἰώνιος.

Ὥσπερ οὐδὲ τρεῖς ἀκατάληπτοι, οὐδὲ τρεῖς ἄκτιστοι, ἀλλὰ εἷς ἄκτιστος, καὶ εἷς ἀκατάληπτος.

Ὁμοίως παντοδύναμος ὁ Πατὴρ, παντοδύναμος καὶ ὁ Υἱὸς, παντοδύναμον καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Πλὴν οὐ τρεῖς παντοδύναμοι, ἀλλ' εἷς παντοδύναμος.

Οὕτω Θεὸς ὁ Πατὴρ, Θεὸς ὁ Υἱὸς, Θεὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Πλὴν οὐ τρεῖς Θεοὶ, ἀλλ' εἷς Θεός.

Ὁμοίως Κύριος ὁ Πατὴρ, Κύριος ὁ Υἱὸς, Κύριος καὶ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Πλὴν οὐ τρεῖς Κύριοι, ἀλλ' εἷς ἐστι Κύριος.

Ὅτι

Ὅτι ὡς ἰδίαν μίαν ἕκαστον ὑπόστασιν Θεὸν καὶ Κύριον ὁμολογεῖν τῇ χριστιανικῇ ἀληθείᾳ βιαζόμεθα·

Οὕτω τρεῖς Θεοὺς, ἢ τρεῖς Κυρίους λέγειν τῇ καθολικῇ εὐσεβείᾳ κωλυόμεθα.

Ὁ Πατὴρ ἀπ' οὐδενός ἐστι ποιητὸς, οὔτε κτιστὸς, οὐδὲ γεννητός.

Ὁ Υἱὸς ἀπὸ τοῦ Πατρὸς μόνου ἐστίν, οὐ ποιητὸς, οὐ κτιστὸς, ἀλλὰ γεννητός·

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, οὐ ποιητὸν, οὐ κτιστὸν, οὐδὲ γεννητὸν, ἀλλ' ἐκπορευτόν.

Εἷς οὖν Πατὴρ, οὐ τρεῖς Πατέρες, εἷς Υἱὸς, οὐ τρεῖς Υἱοὶ, ἓν Πνεῦμα Ἅγιον οὐ τρία πνεύματα Ἅγια.

Κἀν ταύτῃ τῇ Τριάδι οὐδὲν πρότερον, ἢ ὕστερον, οὐδὲν μεῖζον, ἢ ἔλαττον, ἀλλὰ σῶαι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις, καὶ συναΐδιαί εἰσιν ἑαυταῖς καὶ ἴσαι.

Ὥστε κατὰ πάντα, καθὼς εἴρηται καὶ τὴν Μονάδα ἐν Τριάδι σέβεσθαι δεῖ, καὶ τὴν Τριάδα ἐν Μονάδι.

Ὁ γοῦν βουλόμενος σωθῆναι, οὕτω περὶ Τριάδος φρονείτω.

πλὴν ἀναγκαῖόν ἐστι πρὸς αἰώνιον σωτηρίαν, ὅπως καὶ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀρθῶς πιστεύσῃς.

Ἔστι γὰρ πίστις ὀρθὴ, ἵνα πιστεύωμεν καὶ ὁμολογῶμεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεὸς καὶ ἄνθρωπός ἐστι.

Θεὸς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς πρὸ αἰώνων γεννηθεὶς, καὶ ἄνθρωπος ἐκ τῆς οὐσίας τῆς μητρὸς ἐν τῷ αἰῶνι τεχθείς.

Τέλειος Θεὸς, καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ ἀνθρωπίνης σαρκὸς ὑφιστάμενος.

Ἴσος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, ἐλάττων τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὃς εἰ καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπός ἐστιν, οὐ δύο ὅμως, ἀλλ' εἷς ἐστι Χριστός.

Εἷς, οὐ τροπῇ θεότητος εἰς σάρκα, ἀλλὰ προσλήψει τῆς ἀνθρωπότητος εἰς Θεόν.

Εἷς πάντως, οὐ συγχύσει τῆς οὐσίας, ἀλλ' ἑνότητι τῆς ὑποστάσεως.

Καὶ γὰρ ὡς ψυχὴ λογικὴ καὶ ἡ σὰρξ εἷς ἐστὶν ἄνθρωπος· οὕτω καὶ ὁ Θεάνθρωπος εἷς ἐστι Χριστός.

Ὃς ἔπαθε διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, κατῆλθεν εἰς ᾅδου, ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκ τῶν νεκρῶν.

Ἀνῆλθεν εἰς οὐρανούς, κάθηται ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς τοῦ Θεοῦ παντοκράτορος, ὅθεν ἥξει κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

Οὗ τῇ παρουσίᾳ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀναστήσονται μετὰ τῶν σωμάτων αὐτῶν, καὶ ἀποδώσουσιν τῶν ἰδίων ἔργων τὴν ἀπολογίαν.

Καὶ οἱ μὲν τὰ ἀγαθὰ πράξαντες, πορεύονται εἰς ζωὴν αἰώνιον· οἱ δὲ τὰ φαῦλα, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

Αὕτη ἐστὶν ἡ καθολικὴ πίστις, ἣν ἐὰν μή τις πιστῶς πιστεύσῃ, σωθῆναι οὐ δυνήσεται.

2 Tim. 1. 13.

Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων.

id eſt,

Expreſſam Formam habe ſanorum Sermonum. *Beza.*

Ἀρχὴν ἁπάντων καὶ τέλος, ποιεῖ

ΘΕΟ´Ν.

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙ'Α ΜΕΤΡΙΚΗ'·

SIVE,

Hymnus ad Chriſtum,

Vitam ejus ſummatim enarrans, Latinè redditus, & in lucem emiſſus, operâ & curâ

JOANNIS HARMARI

Lin. Gr. apud Oxonienſes Præl. Pub.

Cui ſubnectitur

1 Elegia de Chriſto in Cruce patiente;

2 Παραμυθητικὸν, ſive Conſolatorium adverſus timorem Mortis, ex *Chryſoſtomo* delibatum, cum Verſionibus Latinis è regione poſitis.

In uſum celeberrimæ Scholæ Weſtmonaſterienſis, *&c.*

Ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα.

LONDINI,

Typis *Joannis Heptinſtall*, 1698.

Clarissimo, Honoratissimóq;

VIRO,

Joanni Wilkinsio,

SS. Theologiæ Doctori,

ET

Concionatori Eximio,

In Universa Mathesi, & in Omni *Literarum* genere versatissimo, *Wadamensis* Collegii apud *Oxonienses* Custodi Vigilantissimo, Sagacissimo, Integerrimo, Amico & Fautori suo Benignissimo, Divinum hoc Poematium (Xenii loco)

summâ cum Observantiâ,

Joannes Harmarus,

D. D. D.

XPIZ-

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙ'Α ΜΕΤΡΙΚΗ'.

1 ΧΡΙΣΤΕ' φάος μερόπων, Σωσίμβροτε Δῶτορ ἐάων,

2 Δῶτορ παντοίης σοφίης· κύδιστε, μέγιστε,

3 Κλῦθι Ἄναξ, Ἀρχὴ πάντων, Μέσον, ἠδὲ Τελευτή.

4 Ἐκ σέο δ' ἀρξάμενος, καταλήξομαι ἀσφαλὲς ἐν σοί.

5 Ὦ μὲν παντοκράτωρ γενέτης ΘΕΟ'Σ ἐγγυάλιξε

6 Σκῆπτρον ἐν ἀκροτάτῃ κορυφῇ φαέθοντος Ὀλύμπου,

7 Ἐν πάσῃ χθονὶ καὶ κράτος ἔξοχον, ἠδὲ θέμιστας,

8 Ἀθανάτων ἵνα καὶ γηνητῶν μοῦνος ἡγεμονεύῃς.

9 Ἐλθὲ μάκαρ, καὶ ἐμοὶ θεοῦ μνήμην πέμπε φρεσὶν

10 Λισσόμενος καλέω, δός μοι κατὰ θυμὸν ἄεθλον.

11 Ὅττι ἀλαπαδνὸς ἐγὼ πέλομαι, καὶ νῆϊς ἀοιδός.

12 Τίς [illegible] Γενεὴν περιτέρην ἄῤῥητον ἀείσει;

13 Οὐ γὰρ [illegible], οὐκ ἔσται· Ἑτέρην δὲ τίς ἀκριβὲς ἔγνω;

14 Νῦν

Hiſtoria de Chriſto Metrica.

1 CHRISTE lux hominum, Salvator mortalium, dator bonorum,
2 Dator omnigenæ ſapientiæ; Glorioſiſſime, maxime,
3 Audi Rex, Principium [rerum] omnium, Medium, & Finis.
4 A Te [canticum meum] auſpicatus, deſinam ſecurè in Te.
5 Cui quidem Omnipotens genitor DEUS in manus tradidit
6 Sceptrum in altiſſimo vertice fulgentis Olympi.
7 Et in omni terrâ imperium ſummum atque jura,
8 Ut immortalibus, & mortalibus, ſolus [Dux] imperes.
9 Veni beate, & mihi Tui memoriam immitte præſtantiſſimam.
10 Supplicans [Te] voco, da mihi animo Tuo gratum ſermonem:
11 Quoniam imbecillis ego ſum, & ignarus cantor:
12 Quis enim Tuam generationem priorem ineffabilem cantabit?
13 Non fuit, non erit; Alteram autem quis exactè novit?

14 Nunc

14 Νῦν σὺ μὲν ὀβριμόπατρος ὑφίστασαι, υἱὸς Ἀμήτωρ·
15 Νῦν δ' Ἀπάτωρ, καθαρῆς γενετείρης Παρθένου αἰεί
16 Εὐειδὴς τόκος ἐστὶ, λαβὼν βροτοειδέα μορφήν
17 Πλὴν τοῦ πλημμελέειν ἡμῖν πανόμοιος ἐτύχθης·
18 Τίς κὲν δυσσεβέων ἀπεδέξατο θαύματ' ἐκεῖνα;
19 Τίς δὲ καὶ οἰομένων τινὰ τὸν Θεὸν ὄντα μέγιστον,
20 Εἰ μὴ πλαζομένοις Θεολαμπέα πίστιν ὀπάζοις;
21 Ἀλλὰ τίς ἀνδρόμεον σέθεν εἶδος ἔχοντος ἅπαντα
22 Ἔργα θεόσσυτα κηρύξειεν ἀπειθέϊ Κόσμῳ,
23 Εἰ μὴ θεσπεσίην δώης ἑρμήνιος αὐδήν;
24 Νήδυος ἐξ ἱερῆς ἔθορες βρέφος ἀρτεμὲς, ἠδὲ
25 Παρθενικῆς σέο μητρὸς ἐθήσαο πίονα μαζόν.
26 Ποιμένες ἄγραυλοι διὰ αἰθέρος εἰσαΐοντες
27 Ἀγγελικὰς ὀμφὰς, καὶ ἐναίσιμα σήματα πολλὰ,
28 Ἐσσυμένως ἀνόρουσαν, ἴδοντό τ' ἀληθέα πάντα.

14 Nunc Tu quidem forti-patre-natus ſub-
ſiſtis, Filius ſine Matre;
15 Nunc verò ſine Patre, puræ genetricis
Virginis ſemper
16 Specioſus es partus, aſſumens mortalis
[hominis] formam,
17 Præter peccatum [τὸ peccare] nobis o-
mnino ſimilis extitiſti.
18 Quis impiorum [approbando] reciperet
miracula illa ?
19 Quis, vel credentium aliquem Deum eſſe
maximum,
20 Niſi erranti divinitus allucentem fidem
dederis ?
21 Verùm quis humanam Tui formam ha-
bentis omnia
22 Opera divina prædicârit incredulo
mundo,
23 Niſi Divinam dederis [tu] beneficus [au-
xiliator] vocem ?
24 Utero ex ſacro exſiluiſti Infans integer,
atque
25 Virginis Tuæ matris ſuxiſti uberem
mammam.
26 Paſtores in agris pernoctantes [ſtabu-
lantes] per ætherem audientes
27 Angelicas voces, & fauſta ſigna multa,
28 Celeriter ſurrexerant, viderúntque ve-
ra omnia.

29 Vene-

29 Ἦλθον ἀπ' Ἀντολίης Μάγοι ἄνδρες δῶρα φέροντες·

30 Οἱ δὲ Μάγοι σοφοὶ ὄντες (ἴσως βασιλῆες ἀγαυοὶ)

31 Ἀστέρι ἑσπόμενοι θεοφεγγεῖ, τηλόθεν ἦλθον·

32 Ἀγλαὰ Σοί γε Θεῷ θ' Ἱερεῖ τ' Ἐσσῆνί τε σεμνῷ

33 Δῶρα φέρον, Λίβανον, Σμύρναν, Χρυσόν τ' ἐρίτιμον.

34 Οὐρανὸς ἀστερόεις, Ἀὴρ, Χθὼν, ἠδὲ Θάλασσα,

35 Υἱὸν ἀπαγγέλλουσι Θεοῦ Σωτῆρα δοθέντα,

36 Σαρκωθέντα Λόγον· Πατρὸς δ' ἐτελεῖτο βουλή.

37 Καὶ νεανίσκος ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια,

38 Αὐτομαθὴς καὶ παντοδαὴς, κατὰ δὴ Φαρισαίων

39 Αὐθαλέων Ἱερῷ διελέχθης πατρὸς ἐν οἴκῳ.

40 Ἀλλὰ μετὰ ηὐξήθης, ἐτράφης καλὰ, Παντρόφε Χριστέ,

41 Κάλλει καὶ χάριτι στίλβων, θεότητι κράτιστος,

42 Ἄμβροτος, ἠδὲ Βροτός· Διφυὴς, Θεὸς, ἠδὲ καὶ Ἀνήρ.

43 Θάμβος ἔχει με νοοῦντα Σὰ Θαύματα ὅπποσ' ἔρεξας.

29 Venerunt ab Oriente Magi viri dona ferentes;
30 Magi quidem sapientes existentes (fortè Reges illustres [erant])
31 Stellam secuti à-Deo-lucidam, è longinquo venerunt;
32 Splendida Tibi quidem Deóque Sacerdotíque, Regíque Augusto [illegible]
33 Munera attulerunt, Thus, Myrrham, Aurúmque pretiosum.
34 Cœlum stelliferum, aer, tellus, & mare
35 Filium annunciant Dei, Salvatorem datum,
36 Incarnatum Verbum; Patris autem perficiebatur consilium.
37 Et [Tu] puer existens, in animo versâsti omnia perfecta,
38 Ex Teipso discens, omniscius, adversùs quidem Pharisæos
39 Rabidos sacrâ disseruisti in Patris domo.
40 Sed enim crevisti [auctus es] enutritus es pulchrè, Omnium-nutritor Christe,
41 Venustate & gratiâ fulgens, Deitate [Tua] potentissimus,
42 Immortalis, atque Mortalis, Geminæ Naturæ, Deus, & Vir.
43 Pavor-cum-stupore occupat me cogitantem Tua miracula quæ fecisti.

44 Quid

44 Τί πρῶτον γὰρ ἐρῶ; τί δ' ὕστατον καταλέξω;

45 Παυσίπονον Νηπενθὲς ἔφυς, εὐαλθὲς ὄνειαρ·

46 Χάρμα βροτοῖσιν, ὕδωρ οἶνον μελιηδέα ποιεῖς.

47 Σεῦ [illegible]ύσαντος τρόμος ἔλλαβε Δαίμονας [illegible],

48 Θεσπεσίην τ' ἔχε φύζα φόβου κρυόεντος ἑταίρη.

49 Ἐμπορικοὺς ἱερῶν τοὺς λυμαντῆρας ἱμάσθλῃ

50 Καρτερὸς ἐξέλασας Τεμπλοὺς μάλα σιγαλόεντος·

51 Ἄρτων πέντε, δυοῖν τ' ἐξ ἰχθυδίοιν, ἐν ἐρήμῳ,

52 Ἀνδρῶν χιλιάδας πέντε θρέψας μετὰ τέκνων

53 Ἠδ' ἀλόχων· Κοφίνους δυοκαίδεκα λείψανα πλῆσε.

54 Σὸν δέμας ἄρτος ἐτήτυμός ἐστι, καὶ εἶδαρ ἀληθές·

55 Αἷμα ποτὸν νημερτὲς, Νέκταρος Ἀμβροσίης τε

56 Θειότερον, γνύκιόν τε θευδέσιν εἰλαπινάζειν.

57 Πεζὸς ἐὼν ἐθέεσκες ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης·

58 Σοὶ Πέλαγος ζαμενὲς, καὶ λαίλαπες, ἠδὲ θύελλαι

44 Quid primum enim dicam? quid verò postremum resensebo?
45 Labores [molestias] sedans Nepenthes extitisti bene-sanans auxilium;
46 Gaudium mortalibus, Aquam vinum dulce facis.
47 Te jubente tremor corripuit Dæmonas infestos,
48 Occupavit fuga pavoris horrifici socia.
49 Nundinarios sacrorum corruptores scuticâ
50 Fortis exegisti è templo valdè. [cum silentio] venerando [stupendo;]
51 Panibus quinque, & duobus pisciculis, in solitudine,
52 Virorum millia quinque pavisti cum liberis
53 Et uxoribus; cophinos duodecim reliquiæ impleverunt.
54 Tuum corpus panis verus est, & cibus verus:
55 Sanguis [Tuus] potus verus, Nectare, Ambrosiâque
56 Divinior, dulciórque piis [ad] epulandum.
57 Pedes existens currebas super lata dorsa maris;
58 Tibi iracundum Pelagus, & Turbines, & Procellæ

59 Πείθονται, καὶ πάντα βροτοῖς φρικώδεα δηλοῖς

60 Σὺν λόγῳ λυγρὰ καὶ ἀναλθέες αὐτίκα νοῦσοι,

61 Λέπραι, καὶ Πυρετοί, Παραλύσιες, Αἱματόεσσαι

62 Ῥεύσιες, ἀργαλέαι Πυρώσιες ἐξακέονται·

63 Οἱ δ' Ἀλαοὶ λεύσσουσι λαμπρὸν φάος ἠελίοιο·
64 Ἔδραμον ἀρτίποδες χωλοὶ κατὰ Θεῖο κέλευσμα·

65 Κωφοί τ' εἰσαΐον, καὶ ἀναύδων γλῶσσα λέλυτο.

66 Αἱ δὲ κόμαι ζάθεαι θυόεν λείβουσιν ἔλαιον,
67 Ῥάσματα θεῖα μύρου Χριστοῦ ὄζουσιν ἔθειραι,

68 Οὐ λίπος· ἀλλ' αὐτὴν Πανάκειαν· ἐπεὶ πανακέστωρ,

69 Ἤπιος Ἰητὴρ, καὶ Σωτήρ ἐστιν Ἰησοῦς,
70 Ἐλπωρὴ μεγάλη νοσερῶν, καὶ φάρμακον ἀλγῶν.

71 Χριστοῦ γὰρ θεῖον ἐστὶν ἀθέσφατον· ὅτι δέ νυ Χριστοῦ

72 Ἔρχεται ἀνθρώποισιν ἀνάβλεσις θανάτοιο.
73 Χριστὸς ἐγερσίνοος κατατεθνειῶτας ἐγείρει,

74 Εὐεργὸν ζωοδότης, ψυχοσόος, ὀλβιοεργός

75 Κάτε

59 Obediunt. & omnia mortalibus formidabilia miseris [meticulosis.]
60 Tuo verbo graves, & immedicabiles illico morbi,
61 Lepræ, Febres, Paralyses, cruenti [sanguinei]
62 Fluores, molestæ Mutilationes perfectè sanantur;
63 Cæci viderunt splendidam lucem Solis;
64 Concurrerunt claudi [facti] pedibus integri secundum tuum mandatum;
65 Surdique audiverunt, & mutorum lingua soluta est.
66 Comæ Christi odoratum stillant oleum,
67 Guttas [aspergines] divinas olei Christi stillant Capilli
68 Non pinguedinem [vulgarem,] sed ipsam Panaceam, quoniam [is est] omnium [morborum] Curator:
69 Mitis Medicus & Servator est Jesus,
70 Spes magna ægrotorum, & remedium dolorum.
71 Christi enim robur est immensum; ex autem Christo
72 Venit hominibus dilatio mortis.
73 Christus excitator-mentis mortuos exsuscitat,
74 Benevolus vitæ dator, animarum servator, felicitatis auctor [effector.]

75 Κάτθανεν αὐτὸς ἅπαξ ἀδίκῳ καὶ ἀεικεῖ πότμῳ,

76 Ζηλομανῶν φθονερῆς διὰ βουλῆς Ἀρχιερήων·

77 Ἠδ' ἐτάφη, καὶ παγκρατέως τρίτον ἦμαρ ἀνέστη,

78 Ἄλκιμος, Ἀμβρόσιός τε Θριαμβευτὴς Ἀΐδαο,

79 Ἄφθιτος, Ἀγλαόμορφος, Ἀλεξίκακος, παναπήμων,

80 Ἀμφαδίην ἱμερτὸς ὁμίλεεν οἷσι μαθηταῖς,

81 Τεσσαρακοσταῖος παναληθέα τοῖς δ' ἀνατείλας.

82 Πολλὰ καὶ ἐκτελέσας περιθαμβέα θέσκελά τ' ἔργα,

83 Οὐρανὸν εἰσανέβη Θεὸς, αὐτὸς ἀκήρατος Ἀνὴρ,

84 Υἱὸς ἐπουράνιος, Πατρὶ σύνθρονος, ἠδ' ὁμότιμος,

85 Πανδαμάτωρ, φαεσίμβροτος· οἷς Ἐπέρεισεν ἔπειτα

86 Πλειοτέρην ἔσταξε χάριν διὰ Πνεύματος αὐτοῦ,

87 Δῶκε μύρον καὶ θάρσος, ἀειδήλους παρὰ πᾶσιν

88 Ἔμμεναι ἀνθρώποις, ἅμα καὶ λόγον ἐσθλὸν ἀκούειν.

75 Ipſe ſemel mortuus eſt injuſtâ & indeco-
râ morte,
76 Malo zelo furentium invidum per conſi-
lium principum Sacerdotum,
77 Atque ſepultus eſt, & omnipotenter
tertio die reſurrexit,
78 Prævalidus, immortaliſque Triumpha-
tor Orci,
79 Incorruptus, illuſtris formæ, Averrun-
cator malorum omnino illæſus,
80 Apertè deſiderabilis collocutus eſt cum
ſuis diſcipulis,
81 Quadrageſimo die omnia vera hiſce ubi
demandâſſet,
82 Multáque ubi perſeciſſet ſtupenda divi-
náque opera,
83 In cœlum aſcendit Deus, ipſe fati exſors
vir,
84 Filius ſuper-cœleſtis, Patri adſidens, atq;
æquè honoratus,
85 Cuncti-domans, lucem mortalibus ex-
promens; ſuis ſociis poſtea
86 Pleniorem inſtillavit gratiam, per ſpiri-
tum ſuum.
87 Dedit [iis] animi robur & fiduciam, ut
præclari ſupra omnes
88 Homines eſſent, atq; [ut] ſermonem bo-
num audirent [bene audirent.]

89 Ἐνθάδε παμβασιλεὺς κρατέει μέγα καὶ ἐριαύχην,

90 Φέρτατος ὢν πάντων Γενεῇ τε, Φυῇ τε, Βίῃ τε

91 Ὦ Λαοὶ τῷ ἐπιτετράφαται, καὶ πάντα μέμηλε.

92 Πάντῃ γὰρ πάρα· Γῆν πίμπλησι, καὶ Αἰθέρα μακρόν.

93 Πάντες Ἀριστῆες, θ' Ἡγήτορες, ἠδὲ Μέδοντες.

94 Τοῦτο δειδίασι κρατερὴν καὶ ἀπείριτον ἀλκήν.

95 Δαίμονες ἐκπάγλως, Αὐτὸν ταρβοῦσιν ἔνερθεν

96 Οὐνόματος κρυόεντος ὅταν κτύπος οὔατα βάλλῃ.

97 Ὦ Μοῖραι πείθονται ἀμείλικτοί περ ἐοῦσαι,

98 Τὸν δὲ σεβίζουσιν μάκαρες ναετῆρες Ὀλύμπου,

99 Κύριον οὐράνιον, πανυπέρτατον, ἀγλαότιμον.

100 Τοῦ δ' ἄρ' ἀνάσσοντος μαντεύεται οὐκέτι Φοῖβος,

101 Ὃν Τρίποδα Κρισὸς σύλησε, Λύρην τε, Βιόν τε,

102 Ὡς κυνέην Ἀϊδωνέα, Ζῆν' ἀργῆτα Κεραυνόν,

103 Ὅπλα Ἄρην, Καρύκην Ἡρακλέα, Ἔγχος Ἀθήνην,

104 Γαίο-

89 Hic omnium-Rex imperat superbè dominantibus,
90 Præstantissimus existens omnium, & generatione, & indole, & robore.
91 Cui populi commissi sunt, & omnia sunt curæ.
92 Ubique enim adest; Terram implet, & Ætherem longè-porrectum.'
93 Omnes Proceres, & Duces, & Reges,
94 Hujus reformidârunt validam & infinitam potentiam.
95 Dæmones vehementer [consternatè] ipsum exhorrescunt [apud inferos] infrà,
96 Nominis horrifici quando sonus aures percusserit.
97 Cui Parcæ obediunt implacabiles licèt existentes,
98 Hunc verò venerantur beati habitatores Olympi [cœli incolæ]
99 Dominum cœlestem, supremum honore splendidum.
100 Hoc autem regnante vaticinatur non amplius Phœbus,
101 Quem Tripode Christus spoliavit, Lyrâque, Arcúque,
102 Sicut Galea Plutonem, Jovem candente fulmine,
103 Armis Martem, Clavâ Herculem, Hastâ Minervam,

 104 Ter-

104 Γαιόχον ἐνάλιον τριβελὲς Δόρυ, θύρσατε Βάκχον.

105 Πτίωνα πέδιλ' Ἑρμείω, χρυσείω καὶ ἀφείλετο ῥάβδον,

106 Παντοδαπούς τε θεοὺς μυθώδεας ἐξεκένωσε,

107 Τῶν δ' Ἴδωλα θλάσε βροτέων δαιδάλματα χειρῶν.

108 Αὐτὸς ἐὼν Θυσίη τελέη, ἄχραντος, ἀμύμων.

109 Ψευδοθέων θεομισέας ἠμαύρωσε θυηλάς.

110 Τοὔνομα δὲ Χριστοῦ λαοὺς ἀφίκανεν ἅπαντας·

111 Ἢ μὲν ὅσοι ναίουσι πρὸς ἠῶ ἠριγένειαν

112 Ἠδ' ὅσοι μετόπισθε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα,

113 Καὶ πόλον οὐχ ἡμῖν ἐπίοπτον ὁρῶντες ἄκουσαν.

114 Πάσης γὰρ κρατέει γαίης, πάσης τε θαλάσσης.

115 Δυσσεβέας δ' Ἀθέους πάντας ῥαίσειεν ὁ Χριστός·

116 Πάντας ὑπερφιάλους ῥάβδῳ δαμάσειε σιδηρῇ,

117 Ἠΰτε σκεῦος ἐλὼν κεραμῆος, χειρὶ κραταιῇ

118 Συντρίψειεν· ἔχει γὰρ τὸ κράτος ἐπὶ μέγιστον.

119 Ὃς

104 Terram incingentem marinum [Deum] tricuſpide jaculo, Thyrſíſq; [haſtis aculeatis] Bacchum,
105 Alatis Talaribus Mercurium, auream etiam abſtulit virgam [caduceum ;]
106 Omnigenóſq; deos fabuloſos evacuavit.
107 Horum ſimulachra fregit, mortalium artificia manuum.
108 Ipſe exiſtens ſacrificium perfectum, impollutum, inculpatum,
109 Falſorum deorum deo-inviſa obſcuravit ſacrificia.
110 Nomen autem Chriſti populos pervenit ad omnes;
111 Et quotquot habitant ad auroram in-aere-genitam [in Oriente]
112 Et quidem quotquot ponè [habitant] ad Occaſum caliginoſum,
113 Et polum [Auſtralem] non nobis aſpectabilem videntes audiverunt.
114 Omni ſiquidem dominatur terræ, omníque mari.
115 Impios verò Atheos omnes [cito] diſperdat ipſe Chriſtus ;
116 Omnes ſuperbos, virgâ perdomet ferreâ,
117 Tanquam vas capiens figuli, manu præpotenti
118 [Citò] conterat; ejus enim imperium eſt maximum.

119 Qui

119 Ὃς μάρναται Χριστῷ, μαλερῷ πυρὶ δηλὸς ὀλεῖται·

120 Ὄλβιος ὃς καθαροῖς πραπίδεσσι κτήσατο Χριστόν.

121 Ἔστι φιλάνθρωπος Χριστὸς Θεὸς ἐλπιδοδώτης,

122 Εὐμενὲς ἦτορ ἔχων ἱκέτῃσι, καὶ εὐθέσι γνώμην.

123 Καὶ ταμίης ἐλέου, Πατρὸς σφρηγῖδα φυλάττων,

124 Παντοίων ἀγαθῶν ἀνθρώποις δῶρα πορίζει.

125 Ἀρχιερεὺς, Μεσίτης τε, Καθαρτής τ' ἀμπλακιάων.

126 Ἄμπελος ἱμερόεσσα, Θύρη Μυλωνός, ἐσθλὸς

127 Ποιμὴν, Ἀτρεκίη, Ζωὴ, Φάος, Ἄρτος, Ἀταρπός.

128 Τοὔνεκα Σωτῆρος Χριστοῦ χατέουσιν ἅπαντες.

129 Χριστὲ ἄναξ, ὃς πάντ' ἐφορᾷς, καὶ πάντ' ἐπακούεις,

130 Κλῦθί μευ εὐχομένου πάντων ὕπερ εὔφρονει θυμῷ.

131 Ἁρμονίης ἐπίδος Θεοπειθέσιν ἀνδράσι μοῖραν·

132 Ἐξέλασον πολέμους ἀσεβεῖς, καὶ λύματα πάντα

133 Δυσσεβίης, ἡμῶν Λοιμὸν καὶ Λιμὸν ἄμυνε·

134 Ἐξ-

119 Qui oppugnat Christum, sævo igne miser peribit :
120 Beatus is est qui puris cogitationibus possedit Christum.
121 Est hominum amator Christus Deus, spei dator,
122 Benignum cor habens supplicibus & rectis [mente ;]
123 Et promus-condus misericordiæ, Patris sigillum custodiens,
124 Omnigenorum bonorum hominibus dona sufficit.
125 Summus Sacerdos, Mediatórque Purgatórque peccatorum ;
126 Vitis desiderabilis, ostium servans oves; bonus
127 Pastor, Veritas, Vita, Lux, Præsidium, Via.
128 Idcirco Salvatore Christo indigent omnes.
129 Christe Rex, qui omnia aspicis & omnia exaudis,
130 Audi me precantem pro omnibus benignâ mente :
131 Concordiæ largire [insuper] Deo-obtemperantibus hominibus sortem ;
132 Extermina bella impia,& sordes omnes
133 Impietatis, à nobis pestem & famem depelle.

134 Ἔξελασον νούσους, ὑγείην σῶσον ἀμεμφῆ.

135 Εἰρήνην τε δίδε Θεοπρεπέα σοῖς θεράπουσι·

136 Εὐνομίην τε, Δίκην τε, τεῷ σωτήρια λαῷ

137 Κλῦθι μὲν ἀγλαόφημε, πανίλαε, Κοίρανε Χριστέ.

138 Αἴσομαι ἀζόμενος μέγα σὸν σέβας· Ἵλαθι πρόφρων.

139 Θυμὸν ἐμεῖο δέμας τε καθηρὸν ἀμαρτάδος αἰσχρῆς.

140 Οὐκ ἔραμαι πλουτεῖν ἄγαν, ἢ πλεόνεσσιν ἀνάσσειν

141 Εὔχομαι· ἀλλὰ νοεῖν, πιεῖν τε σὲ γ' ἔξοχα πάντων,

142 Ὀρθὴν πίστιν ἔχειν, Σέο καὶ μεμνῆσθαι ἐφετμέων,

143 Πίδακος ἐξ ἱερῆς σοφίης γλυκὺ Νέκταρ ἀφύσσειν·

144 Ἀχλὺν ἀποσκεδάσαις θανατηφόρον, ἠδ' ἐρεβεννήν,

145 Ἁγνοῦ Σοῦ φάεος, μεγαλώνυμε, Φωσφόρε Χριστέ,

146 Ψυχῇ ἐμῇ δνοφερῇ δεῖξον ζωαρκέας αὐγάς.

147 Σοῦ γὰρ ἄτερ σέλας πάντα σκοτίεντα βροτοῖσι.

148 Σοῦ δ' ὄντος, πᾶν ἐσθλὸν ἐπίσταται ἄνδρας ἀέξειν,

149 Πάν-

134 Expelle morbos, ſanitatem ſerva inculpatam.

135 Pacémque dato Deo-placentem tuis famulis,

136 Rectam juris conſtitutionem, & juſtitiam [quæ] ſalutaria (ſunt) tuo populo.

137 Audi me ſplendidè-celebrate, omnibus propitie, Princeps Chriſte.

138 Supplico venerans magnum tuum Numen: propitius eſto lubens.

139 Animam meam, corpúſque purga [à] peccato turpi.

140 Non cupio diteſcere nimiùm, nor pluribus imperare

141 Opto; ſed meditari & colere Te ſupra omnia,

142 Rectam fidem tenere, Tuíque meminiſſe mandatorum,

143 Et fonte ex ſacro ſapientiæ dulce Nectar haurire.

144 Caliginem diſſipans mortiferam, & fuſcam,

145 Puri tui luminis, glorioſiſſime, [magni nominis] lucem-ferens Chriſte,

146 Animæ meæ tenebricoſæ oſtende ad vitam-ſuſtentandam ſufficientes radios.

147 Tuî ſiquidem ſine fulgore omnia [ſunt] tenebricoſa mortalibus.

148 Te dante, quodvis bonum poteſt viros augere.

149 Πάντων γὰρ ἀρετάων μοῦνος, [illegible] ἀνάσσεις.

150 Καὶ διὰ Σοῦ θνητοῖς σωτήρια δῶρα τέτυκται

151 Νόσφι τεῆς ἀρετῆς πτωχοὶ κακοίμονες ἐσμέν.

152 Μονογενὲς Θεοῦ υἱέ, Σεβάσμιε, Λυσιμέριμνε,

153 Πνεῦσον ἐμοὶ Σὸν πνεῦμα, Τεῆς ἐπιδεύομαι ἀλκῆς.

154 Πρηῢς ἐμοί γ' ἐπιτάρροθος, εὐμενέων ἐπαρωγὸς

155 Πρόχεε ζωογόνους ὁσίης Χάριτος ῥαθάμιγγας.

156 Δός σε νοεῖν τε, φιλεῖν τε ὁμοῦ, καὶ ὄλβιός εἰμι.

ΤΕΛΟΣ.

149 Omnibus enim dominaris ſolus, omnibus imperas.

150 Et per Te mortalibus ſalutaria dona parata ſunt.

151 Sine tua virtute pauperes male-veſtiti ſumus.

152 Unigenite Dei fili, Co[illegible]e, Solutor-curarum,

153 Inſpira mihi Tuum Spiritum, (Tuo enim indigeo auxilio, [robore])

154 Manſuetus mihi quidem auxiliator, benevolúſque adjutor,

155 Affunde vivificas ſanctæ gratiæ guttas.

156 Da mihi Te amare, adoraréque ſimul, & felix ſum.

FINIS.

Carmen Græcum Elegiaco Verſu conſcriptum; in quo inſtituitur Dialogus inter *Chriſtum* Patientem, & *Viatorem* demirabundum, & ad tam triſte ſpectaculum ſubſiſtentem.

1 Αἴ, αἴ, τίς Σὲ φερέσβιε, δύσμορος ἔκτανεν; αἴ, αἴ.

2 Σαλίβερτον Σὲ μανεὶς τίς θανάτωσε βροτῶν;

3 Οὐ Καΐφας τόσον, οὐ δολερὸν Προδότου φίλαμα,

4 Οὐδ' ἀδίκου μιαροῦ τοῦ Πιλάτοιο χέρες·

5 Μήδεα Πατρὸς ὅσον, τοὐμόν τέ τοι ἤπιον ἦθος,

6 Ἀμπλακίας ἐλέῳ τὰς σεῦ ἀμυνάμενον.

7 Πᾶς δὲ Κριτὴς ἐκρίθης; πῶς πανδαμάτωρ ἐδαμάσθης;

8 Πῶς ἀπαθὴς ἔπαθες; πῶς θάνες ἀθάνατος;

9 Καὶ κτιστής, καὶ κτιστὸς ἐών· ἀπαθής τε παθητός·

10 Καὶ Θεὸς ὢν θνητός, καὶ βροτὸς ἀθάνατος.

11 Οὕτως

Carmen Græcum Elegiaco Versu conscriptum; in quo instituitur Dialogus inter *Christum* Patientem, & *Viatorem* demirabundum, & ad tam triste spectaculum subsistentem.

1 HEu, heu! Quis te, [qui] vitam affers, infelix trucidavit? heu, heu!
2 Servatorem mortalium quis mortalium insaniâ ductus Te occidit?
3 Non Caiphas adeò, non dolosum proditoris osculum,
4 Non injustæ scelesti Pilati manus;

5 Quantùm consilia patris, meàque Tibi benigna mens,
6 Ut qui peccata tua misericordiâ meâ depulerim.
7 Quomodo verò Judex [cùm sis] judicatus es?
8 Quomodo passioni cuncti-domans domitus es? non obnoxius, passus es? quomodo immortalis [cùm sis] mortuus es?
9 Et Creator, & creatus existens, passioni non obnoxius, & obnoxius.
10 Et Deus existens mortalis, & mortalis existens immortalis sum;

11 Οὕτως δὴ θάνατον θανάτῳ θανάτωσα· Θέαμα

12 Τερπνὸν Ἐπουρανίοις, τερπνὸν ἐπιχθονίοις.

13 Φεῦ σοφίης βάθος! ὦ θείας μέγα θαῦμα Προνοίας!

14 Φρικτὸν Ἐπουρανίοις, φρικτὸν Ἐπιχθονίοις.

15 Ἔῤῥ' Ἀΐδου κνέφας ἔῤῥε Σατᾶν ὀλεσίμβροτε' αὐτός,

16 Αὐτὸς (Ἰοῦ) ζωῆς πρόξενος εἶ Θάνατος.

Μη-

11 Sic utique mortem morti morte dedi;
Spectaculum
12 Jucundum Cœlicolis, jucundum Terricolis.
13 O Sapientiæ [divinæ] profunditatem! O divinæ magnum miraculum providentiæ!
14 Horrendum Cœlicolis, horrendum Terricolis.
15 Abi in perniciem [tuam] Orci Caligo; Abi in exitium [tuum] Satan perditor mortalium; ipsa,
16 Ipsa (iô) vitæ conciliatrix es, O mors.

Chrysostomi Græcorum Patrum Ῥητορικωτάτου adversùs Timorem Mortis Παραμυθητικόν.

Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον, ἠλευθέρωσε γὰρ ἡμᾶς ὁ τοῦ Σωτῆρος θάνατος· ἔσβεσεν αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενος· ἐσύλησε τὸν Ἅδην ὁ κατελθὼν εἰς τὸν Ἅδην· Ἐπίκρανεν αὐτὸν, γευσάμενος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο προλαβὼν Ἡσαΐας ἐβόησεν· ὁ Ἅδης (φησὶν) ἐπικράνθη συναντήσας Σοὶ κάτω. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ κατηργήθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεπαίχθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ καθῃρέθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐδεσμεύθη. Ἔλαβε σῶμα, καὶ Θεῷ περιέτυχεν· ἔλαβε γῆν, καὶ συνήντησεν οὐρανῷ· ἔλαβεν ὅπερ ἔβλεπε, καὶ πέπτωκεν ὅθεν οὐκ ἔβλεπε. Ποῦ σοῦ, Θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σοῦ, Ἅδη, τὸ νῖκος; ἀνέστη Χριστὸς, καὶ πεπτώκασι δαίμονες· ἀνέστη Χριστὸς καὶ χαίρουσιν ἄγγελοι· ἀνέστη Χριστὸς, καὶ ζωὴ πολιτεύεται· ἀνέστη Χριστὸς, καὶ νεκρὸς οὐδεὶς ἐπὶ μνήματος· Χριστὸς γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. Αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Chry-

Chryſoſtomi Græcorum Patrum Ῥητορικωτάτυ, adverſùs Timorem Mortis Παραμυθητικόν.

NEmo mortem extimeſcat. Liberavit enim nos Salvatoris Mors. Extinxit eam ab eâ detentus. Qui in Infernum deſcenderat; Infernum ſpoliavit; cùm [Infernus] Salvatoris carnem deguſtâſſet [caro deguſtata] ipſum amaritudine replevit. Et hoc Eſaias præconcipiens, *Infernus cùm Tibi infrà occurriſſet, amaritudine repletus eſt.* Amaritudine repletus eſt, etenim profligatus eſt: Amaritudine repletus eſt, etenim illuſus eſt: Amaritudine repletus eſt, etenim ſublatus eſt: Amaritudine repletus eſt, etenim in vincula conjectus eſt. Accepit corpus, & in Deum incidit; accepit Terram, & Cœlo occurrit; accepit quod non vidit, & non vidit unde cecidiſſet. Ubi, Mors, eſt ſtimulus tuus? Ubi, Inferne, eſt victoria tua? Surrexit Chriſtus, & lapſi ſunt Dæmones; ſurrexit Chriſtus, & lætentur Angeli; ſurrexit Chriſtus, & Vita exiſtit [manet;] ſurrexit Chriſtus, & nemo mortuus manet in monumento. Chriſtus enim excitatus à mortuis primitiæ mortuorum factus eſt. Ipſi Gloria, & Potentia, in ſecula ſeculorum. Amen.

Ti-

Τὰ πέντε Κεφάλαια τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Ecclesiastis 12. 13.

Τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε· τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλαττε.

ΠΡΟΣΕΥΚΗ' ΚΥΡΙΑΚΗ'.

ΠΑ'τερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
1. Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
2. Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·
3. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.
4. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.
5. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.
6. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ; Ὅτι, Σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΥ'ΜΒΟΛΟΝ τῶν ἈΠΟΣΤΟ'ΛΩΝ.

1. ΠΙστεύω εἰς Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς· 2. Καὶ εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ Κύριον ἡμῶν. 3. Συλληφθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου· 4. Παθόντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, σταυρωθέντα, θανόντα, καὶ ταφέντα· 5. Κατελθόντα εἰς Ἅδου· τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα ἐν νεκρῶν· 6. Ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς, καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν Θεοῦ Πατρὸς παντοκράτορος. 7. Ὅθεν μέλλει ἔρχεσθαι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. 8. Πιστεύω εἰς Πνεῦμα Ἅγιον. 9. Πιστεύω τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν καθολικὴν, Ἁγίων κοινωνίαν· 10. Ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· 11. Σαρκὸς ἀνάστασιν· 12. Ζωὴν αἰώνιον. Ἀμήν.

ΔΕ-

ΔΕΚΑ'ΛΟΓΟΣ.

Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας.

1. Οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι ἐνώπιόν μου.

2. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. Ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ἰσχυρὸς, ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν, τοῖς μισοῦσί με· Καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.

3. Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ, οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ Κύριος τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

4. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, ἁγιάζειν αὐτήν. Ἓξ ἡμέρας ἐργάσῃ, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστὶν, οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σου, καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου· ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου· ὁ βοῦς καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου· καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί· Ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. Διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.

5. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.

6. Οὐ φονεύσεις.

7. Οὐ μοιχεύσεις.

8. Οὐ κλέψεις.

9. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.

10. Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὐδὲ παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τοῦ πλησίον σου ἐστί.

Τὰ τῆς Ἐκκλησίας Μυστήρια.

Τὸ ΒΑ'ΠΤΙΣΜΑ.

Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.

Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται.

Τὸ ΚΥΡΙΑΚΟ'Ν ΔΕΙ'ΠΝΟΝ.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν νυκτὶ, ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας [εὐχαριστήσας] ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε·

Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον [διδόμενον·] τοῦτο ποιεῖτε εἰς ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον λαβὼν μετὰ τὸ δειπνῆσαι, καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων,

Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν [περὶ πολλῶν] ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν·

Τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

ΤΕ'ΛΟΣ.

ν σε,
τὴν
αὐ-
ον σε

απ-
, καὶ

τὸ

σή-

θεν
ή-

ὰρ
ὼ

ῆ-

ς,
-

-